

'What it seems'

INHOUDSOPGAVE

Inleiding & Aanleiding

7

Onderzoek | Algemeen

17

Het verhaal

45

Hoofdstuk 1 ‘Nunca’

55

Hoofdstuk 2 ‘Journal D’atari’

63

Hoofdstuk 3 ‘The Shrine of Egus’

79

Hoofdstuk 4 ‘A Disorient Tale’

91

Hoofdstuk 5 ‘Box’

101

Symboliek

111

Vorm

121

Conclusie

141

‘What it seems’

INLEIDING & AANLEIDING

'What it seems'

Abbeelding uit eigen archief
(2015)

Tod Richmanns 'Fatal Balllightning'
(1753)

Dit onderzoek wordt gedaan vanuit de richting Illustratie. Als illustrator maak ik verhalend werk wat tot stand komt uit persoonlijke fascinatie en onderzoek. Met name de wisselwerking tussen tekst en beeld heeft me de afgelopen jaren bezig gehouden.

Aan het eind van het tweede jaar van mijn opleiding begon ik aan het schrijven en illustreren van een verhaal; 'What it seems' Ik ontdekte een beginnende samenhang in mijn werk waardoor de ambitie groeide een geheel te maken in narratieve vorm. 'What it seems' bestaat uit een verzameling onderwerpen en thematieken die ik onderzocht heb gedurende mijn studie. Het verhaal gaat over onderwerpen als betekenisgeving, waarde, overtuigingen en de naïviteit van de jeugd jaren. De vraag die centraal staat in mijn onderzoek, evenals in het verhaal is:

'Wat geeft betekenis aan het leven en hoe wordt dit in tastbare vorm uitgedrukt?'

De uitkomst van dit proces is een verhaal bestaande uit vijf hoofdstukken waarin ieder hoofdstuk een fase is uit de levensloop van mijn hoofdpersonage. Per hoofdstuk wordt de hoofdvraag anders benadert en verbeeld. Het raadsel van bezieling is de curiositeit in het verhaal waarvan de gedachtes afkomstig zijn uit de Alchemie. Een Alchemist hield zich bezig met het transformeren van metalen in goud. De Alchemist was overtuigd dat wanneer hij hierin slaagde, de verandering ook in zijn ziel zou plaats vinden.

De betekenis van het goud heeft in context van de Alchemist een materiële en Immateriële betekenis. In mijn onderzoek bevraag ik of er een dergelijke wisselwerking in betekenisgeving mogelijk zou kunnen zijn. Of in andere woorden;

'Wat is de definitie van het goud en waardoor wordt dit bepaald?'

'What it seems'

We have to protect the
land and keep out invaders.

Jose Carlos Morales + BBC'
Uncontacted Amazon Tribe:
First ever aerial footage' (2011)

The isolated Indians
don't recognise borders...

Jose Carlos Morales
'The tribe in the picture' (2010)

Bij de module Algemene Beeldende Ontwikkeling in het tweede jaar deed ik onderzoek naar mijn eigen fascinaties. Het begon met een escapistische inslag, het zoeken naar eeuwigheid ofwel 'Romantiek'. Die romantiek zocht ik in het mysterieuze Amazonegebied, naar mijn mening het meest paradijselijke op aarde. Ik keek naar reisverslagen en documentaires over schatzoekers, wetenschappers en expedities in de Amazone.

De beelden van de in 2011 ontdekte indianen stam vond ik erg fascinerend. De intentie van de documentatie was hetgeen ik aangrijpend vond; Een met uitsterven bedreigde menssoort die beschermd werd door opnames en het verspreiden hiervan.

Je zou denken dat het juist averechts werkt om iets zeldzaams onder grote aandacht te brengen, echter toont het aan dat een geheim onaangetast bestaan van een zekere stam onmogelijk is geworden in deze tijd. Het Amazone gebied spreidt zich over verschillende landen in Zuid-Amerika waardoor het een complexe kwestie is om het gebied te beheren en beschermen. Het primitieve bestaan wordt in stand gehouden door beschermde reservaten.

Wanneer wordt je gezien als toerist of indringer in een gebied en waardoor wordt dat bepaald? Het beeld dat ik hierover heb gevormd is vanuit Westerse bronnen en opvattingen waaruit ik het volgende stel om mijn vraag te beantwoorden; Wanneer men op een dusdanige missie blijkt te zijn uit professie bijvoorbeeld die van een onderzoeker of wetenschapper, wordt dit zelden gezien als indringen of verstoren.

Dit brengt me bij 2 films van Werner Herzog die ik recentelijk (December 2015) heb gezien;

'Aguirre, the Wrath of God' (1972)

'Fitzcarraldo' (1982)

In beide films zoekt de westerling(en) iets in de Amazone wat niet wordt gevonden. Een soort grootheidswaanzin om iets te volbrengen wat onmogelijk is in het woud. Wat me erg bevalt aan beide films is dat ze een soort documentaire achtige kwaliteit hebben. De shots zijn dynamisch, natuurlijk en de acteurs lijken soms interactie te maken met de cameraman waardoor je je als kijker heel betrokken voelt.

In *'Aguirre, the Wrath of God'* is een groep Spaanse soldaten op zoek naar de stad van het goud *'El Dorado'*. Herzog brengt in beeld in hoeverre de groep afhankelijk is van hun christelijke geloof in zin van drijfveer en steun tijdens deze zware expeditie. De groep heeft een aantal indianen slaaf gemaakt om de omstandigheden nog enigszins dragelijk te maken. De expeditie verliest bij iedere stap aan moraal en wordt steeds wanhopiger. Er is eigenlijk geen enkel respect voor de context, men is alleen bezig met het vinden van het goud. Een huiverige zoektocht vol onbekende gevaren die op de loer liggen. Het stelt de ethiek van een bepaalde opvatting bloot (dogma), in dit geval de godsdienst die hen allen drijft naar de ondergang. Toch lijkt alles in de naam van god kwijt gescholden te kunnen worden.

Opvallend is dat in beide films de beschrijving van de Amazone door de indianen voortkomt; *'The land where God did not finish Creation'*

In 'Fitzcarraldo' wil het vurige hoofdpersonage een opera realiseren te midden van de Amazone. Hij is gegrepen door het woud en wil niets liever dan dat zijn droom over het opera werkelijkheid wordt. Doordat hij zich in formele kringen bevindt (ook al is hij een buitenbeentje) is er uiteindelijk het vermogen om het plan uit te voeren. Hij heeft een zekere geloofwaardigheid / charisma, zelfs de gevreesde indianen sluiten zich bij hem aan om het plan proberen te realiseren. Echter is dit geen realistische ambitie, wat eigenlijk al heel de film voelbaar is door het opvliegerige gedrag van de man. Uiteindelijk zijn het de indianen die (wanneer het plan gefaald is) hem de dood in proberen te jagen. Toch loopt het enigszins goed af en is de schade slechts financieel voor het hoofdpersonage.

De reden waarom ik deze films aanhaal is omdat er in beide een verband lijkt te missen tussen de bezoeker en haar context. Dit gegeven wil ik ook graag tot uitdrukking brengen in mijn eigen project.

Standpunt

Sommige cultuurverschillen zijn zo groot dat ze elkaar nooit zullen begrijpen. Echter lijkt de wereld van deze tijd, door de toenemende globalisering anders te pretenderen. De westerse mens lijkt nergens ontworteld en de middelen om de wereld te verkennen worden steeds gemakkelijker gezien reizen steeds goedkoper wordt, de digitalisering en het internet. Onze waarheid wordt er gedeeltelijk door getekend en zelfs gemaakt waar tradities en rituelen steeds verder op de achtergrond raken door de snelle veranderingen. Soms lijkt het op een tijd van trends en verbeteringen. Culturen die zich hier minder of niet mee vertegenwoordigen, neem de stam indianen, zijn in dat opzicht totaal vreemd en zullen dat blijven.

Ik ben geïnteresseerd in het verschil tussen primitief en gecultiveerd. Mijn verhaal kan voor een gedeelte beschreven worden als een zoektocht en interne discussie naar die frictie, of juist het zoeken naar een gelijkenis.

'What it seems'

Werner Herzog 'Aguirre, the Wrath of God' (1972)

'What it seems'

Werner Herzog 'Fitzcarraldo'
(1982)

‘What it seems’

‘What it seems’

ONDERZOEK | ALGEMEEN

Ik verwonder me over de rituelen en spiritualiteit van de indianen. Ik vind het een intrigerend gegeven dat ze al eeuwenlang, geïsoleerd van de rest van de wereld, in staat zijn te overleven in de Amazone. Ik vraag me af in hoeverre de spiritualiteit bijdraagt aan hun overleving.

Hoe moeten we ons (vanuit westers perspectief) verhouden tot de spirituele beleving van de indianen? Wat is de waarde ervan en wat betekent het voor de mensheid? Deze vragen zijn relevant voor mijn gehele onderzoek.

In mijn werk houd ik me veel bezig met de belevingswereld van kinderen. De herinneringen aan mijn eigen jeugd zijn tot de dag van vandaag nog een grote inspiratiebron. Ik vind het interessant hoe je als kind de waarheid samenstelt aan de hand van invloeden en impressies die je van dingen krijgt. De interne geestelijke wereld tegenover de werkelijkheid. De sterke intuïtieve voorkeuren, energie, fantasie, naïviteit en het temperament.

Door het werk van Rudolf Steiner raakte ik geïnteresseerd in het 'temperament'. Steiner was actief als schrijver en architect, is oprichter van 'De vrije school' en stichter van de 'Esoterie'. In het boek Raadsels van het menselijke temperament geeft Steiner een kijkje in de innerlijke wereld van de mens; Het verschil in energie, waardoor dit bepaald wordt en hoe het karakter tot stand komt. Energie en uitstraling komen tot uiting in de non-verbale communicatie; Mimiek, lichaamstaal en oogcontact.

Er wordt gesproken over 'De vierledige mens'; Het fysieke, het ether lichaam, astrale lichaam en het ik. Hierdoor wordt duidelijk dat het zintuigelijk waarneembaar slechts één vierde deel is van het menselijk innerlijk. Ik heb het idee dat het 'temperament' een overeenkomst zou kunnen zijn tussen het primitieve en gecultiveerde.

'Het temperament brengt het eeuwige en het vergankelijke in evenwicht.'

- p32 - Rudolf Steiner, Raadsels van het menselijk temperament, Zeist 1981

De Esoterie houdt zich bezig met de verborgen aspecten van de werkelijkheid en bevraagt de positie van inwendige kennis en ervaringen. De esoterische leer is een spiegeling van het individu in relatie tot ‘het geheel’. Emoties, ervaringen, het instinct en idealen van het individu zijn intuïtief en zijn onderdeel van een collectieve energie, in Steiner’s woorden het ‘astrale lichaam’ genoemd.

De esoterische stroming kent eigenschappen van een religieuze of spirituele overtuiging, tegelijkertijd zijn ze geïnspireerd en gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Hieronder twee citaten uit ‘Raadsels van het menselijk temperament’ waarin ik deze samenkomen aan invloeden terug zie;

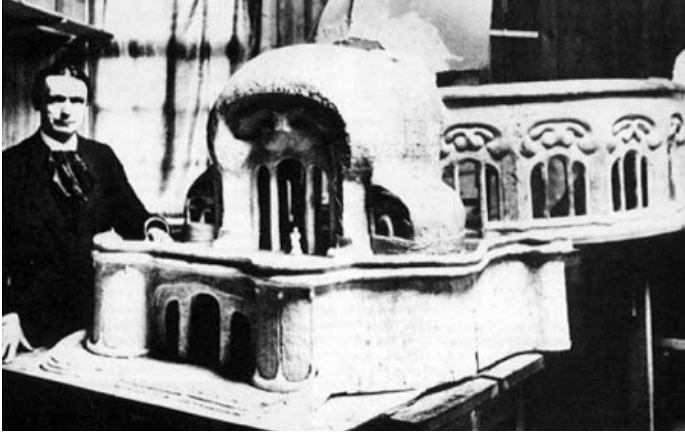
‘In feite tracht elk serieus natuuronderzoek haar uiteindelijk doel te bereiken door de verschijnselen samen te vatten en zodoende de wetmatigheden te begrijpen, die eraan ten grondslag liggen. tWerkelijke geesteswetenschap zoekt naar de bronnen van het bestaan om het wezen en de bestemming van de mens te begrijpen.’

- p. 15. - Rudolf Steiner, Raadsels van het menselijk temperament, Zeist 1981

‘Het eerste deel van de mens, het fysieke, het zintuigelijk waarneembare, is voor de geesteswetenschap dat deel van de mens, wat hij gemeen heeft met het minerale rijk en waar alle natuurkundige en scheikundige wetten op van toepassing zijn.’

- p. 33. - Rudolf Steiner, Raadsels van het menselijk temperament, Zeist 1981

Rudolf Steiner met model van zijn eerste
'Goetheanum'
(1913)

Rudolf Steiner, 'Heizhaus'
(1928)

Eva Spierenburg, 'De Talmer'
(2014)

De rituelen en spiritualiteit van de indianen zouden we kunnen zien als een soort gemeenschappelijke autonomie of overtuiging. Deze autonomie heeft zich 'onverstoord' ontwikkeld binnen een klein geïsoleerd bestaan. Niet beïnvloed door of in aanraking met andere culturen of levensvormen.

Hoe kunnen we zo'n autonomie vanuit westers oogpunt benaderen, uitdrukken of beoordelen? Hoe verkrijgen we een realistische impressie? En wat is de waarde van zo'n autonomie?

Naar mijn idee is de esoterische benadering een redelijke optie. Ik heb het Amazonegebied en de indianen slechts kunnen bestuderen door middel van data. Mijn beeld berust niet op eigen fysieke ervaring maar is ontstaan door documenten en voornamelijk digitaal materiaal via internet.

Markus Selg brengt het primitieve en technologie met elkaar in relatie. In zijn werk lijkt het primitieve soms samen te smelten in het digitale. Het omvat installaties en sculpturen en tweedimensionaal werk als schilderijen, prints en video projecties. Het werk wordt samengebracht in een ruimte en oogt als een geheel.

Selg legt een interessant verband tussen informatie en overtuiging. Hij houdt zich bezig met de overeenkomsten en verschillen tussen primitieve en gecultiveerde mythes zoals; De betekenis van een opoffering in context van de voodoo - cultuur en het internet. Selg zoekt naar het collectief onbewuste van de mens om bepaalde archetypen op te roepen/constateren. Hierdoor associeer ik zijn werk met de Esoterie, het zoeken naar universele innerlijke eigenschappen in de mens.

Hoe kan voodoo in relatie worden gebracht met technologie?

'De relatie tussen stof en geest, die wordt onderzocht door voodoo, kan worden vergeleken met de relatie tussen fysieke materie en de virtuele technologische wereld. In mijn werk gaat het altijd over de vraag hoe een idee of geloof kan worden gevat in een object. Voor mij is dat de basis van alle kunst.'

-Pablo Larios, 'Markus Selg Geven en nemen' Metropolis M (1 december 2015)

De Esoterie valt onder de Occulte wetenschap. Hier wordt gestreefd naar een wetenschap die niet uit een eenduidig oorzaak – gevolg model redeneert. Het speculatief denken over de aard van dingen is gebaseerd op de Griekse wijsgeer Aristoteles (384-322v.C.). Hierin wordt de materie teruggebracht tot oerstof waarin de samenstelling van elementen wordt onderzocht. Er wordt uitgegaan dat alle dingen naar hun volmaaktheid streven en dat materie beziel is. Deze natuur filosofische studie wordt ook wel de 'Alchemie' genoemd en ligt ten grondslag aan de moderne scheikunde & biologie ('Chemie'). Het doel van een alchemist was om het bovenmenselijke te bereiken door metalen te veranderen naar goud en de ziel te zuiveren/vereeuwigen. De alchemist was overtuigd fysieke verandering ook in zijn ziel zou plaats vinden.

Markus Selg, 'Still life series'
(2011)

In het werk *'De Alchemist'* van Pieter Bruegel wordt de praktijk van de alchemie in een huiselijk tafereel verbeeld. Hierin wordt het ploeteren van de alchemist benadrukt, een dwazige bezigheid die destijds vaak resulteerde in bittere omstandigheden van armoede en een slechte gezondheid. Wat ik mooi vind aan deze prent is dat het de levensstijl en de consequenties ervan samen in één beeld brengt. Er lijkt geen scheiding te zijn tussen het laboratorium en het huishoudelijke. De alchemist lijkt alleen oog te hebben voor zijn bezigheden en werkt stug door.

Het werk *'Der Alchemist'* van Carl Spitzweg ziet het leven van de Alchemist er een stuk minder provisorisch uit. Het beeld maakt enerzijds een vakkundig en geloofwaardige indruk, anderzijds ademt het ook de sfeer van 'heksereien'. De Alchemist staat in een geïsoleerde ruimte (in tegenstelling tot het werk van Bruegel) en kijkt vol aandacht naar zijn werk, dat voor de kijker onzichtbaar is.

Hier is uit af te lezen dat de Alchemie in praktische, maar ook in theoretische zin in die 200 jaar is veranderd. De Alchemie werd vanaf 1800 achterhaald en het idee om goud te verkrijgen werd steeds meer metaforisch benaderd. De Alchemie werd langzamerhand meer als een filosofie over het leven gezien, waar theorieën voortleven in mythische verhalen. De alchemie wordt in de hedendaagse kunst en de ontwikkeling daar naartoe nog steeds veel aangehaald als onderwerp. De ideeën zijn tijdloos en inspireren veel verschillende disciplines en stromingen.

Het werk *'Goldgrube'* van Neo Rauch wordt een grote goudmijn afgebeeld. De mijn is al gedeeltelijk uitgegraven. De twee mannen met de kruiwagen lijken zich echter met andere zaken bezig te houden (gezien het materiaal in de kruiwagen). De persoon op de achtergrond lijkt zich ook niet (meer) bezig te houden met de mijn en lijkt te gaan verdwijnen uit het beeld. De werken van Rauch suggereren een narratief en hebben vaak een onheilspellende atmosfeer. Als kijker stel je vragen en puzzel je met de elementen in het beeld.

'What it seems'

Pieter Bruegel, 'De Alchemist'
(1558)

Carl Spitzweg, 'Der Alchemist' (1860)

Rauch's schilderijen zijn vaak dynamisch opgezet waardoor het als kijker mogelijk is om door het beeld te reizen en verbanden te leggen. De levendige gloed van het goud en de personage rond de mijn laten mij het verband met de alchemie leggen.

In het werk *'Ausstellungsansicht mit Bergkristall und Meteorit'* van Sigmar Polke wordt je heen en weer gestuurd tussen de stenen en de panelen. De werken reageren op elkaar en je zou je kunnen afvragen of het één het ander heeft veroorzaakt. Het suggereert een moment waar we als kijker niet bij zijn geweest maar wat zich nog best zou kunnen herhalen. In beide werken spreekt het idee van een dreiging of dreigende kracht.

Door Alchemistische bewerkingen probeerde men een eigenschap van een element of een stof, die uit de vier elementen is opgebouwd, weg te nemen of toe te voegen aan een andere stof ('Projectie'), waardoor een nieuwe stof ontstaat ('Transmutatie'). Een stof wordt omgezet in een andere stof door er de gewenste eigenschappen aan toe te voegen. In de natuur is dat een buitengewoon langdurig (groei)proces. De Alchemist probeerde dit proces te versnellen om de krachten te leren kennen die in de stof heersen en daarmee tevens die in de gehele kosmos; Inzicht in Gods schepping. De leer van de Alchemie kent een lange geschiedenis. De praktische bezigheden van de Alchemist tussen c.a. 1400 – 1800 waren mysterieus en kende veel betekenissen. De Alchemie stond onder andere aan het begin van de eerste geneesmiddelen.

Wat ik interessant vind aan de Alchemie is de samenkomst tussen spiritualiteit en wetenschap. Onderwerpen blijven speculatief en zijn altijd relatief. De mythologische sfeer & ideeën rond de Alchemie zijn heel tijdloos en ergens ook heel algemeen. Het zoeken naar 'het goud' in het bestaan wat zich materieel en immaterieel kan uitdrukken is naar mijn mening relatief aan iedere tijd.

'What it seems'

Neo Rauch, 'Goldgrube' (2007)

Sigmar Polke, 'Ausstellungsansicht mit Bergkristall und Meteorit' (1986)

Daarnaast vind ik het enigmatische sfeertje rond de Alchemist heel spannend. De Alchemist is een zonderling die de grenzen van de wetenschap op eigen initiatief probeert te verkennen. Het heeft een gesloten karakter en is ergens heel primitief. Het is boeiend hoe men dacht dat een materiële verandering parallel zou kunnen lopen aan een innerlijke verandering. De wisselwerking tussen het fysieke en het geestelijke is ook hetgeen waar ik naar zocht in het begin van mijn onderzoek in context van de indianen.

De alchemie heeft ten grondslag gelegen aan de moderne wetenschap als scheikunde en natuurkunde. Daarnaast raakt het onderwerpen die niet per se alleen gaan over het functioneren van het leven en het constateren daarvan. Ik heb me nooit erg verdiept in de moderne wetenschap.

De laatste twee jaar begin ik me er wel steeds meer voor te interesseren, evenals voor technologische ontwikkeling en het internet. Informatie en kennis verspreidt zich snel en bronnen zijn erg toegankelijk. Om de hedendaagse wetenschap beter in perspectief te kunnen plaatsen wilde ik meer weten over de beginselen ervan.

Het concept van de Alchemie leeft naar mijn inzicht nog steeds voort. Op wetenschappelijk niveau zijn deze natuurlijk allang achterhaald en niet meer relevant.

Ik doel meer op de metaforische en verhalende betekenis van deze ideeën. De essentie die ik hier uit haal is het idee van hoop of wellicht 'romantiek'. Ik vind het een prettige gedachte dat alles in constante verandering/beweging is. Het idee dat je invloed hebt op je eigen leven door zelf het initiatief te nemen en te onderzoeken. Het experiment aan durven gaan. De toewijding om je tot jezelf te bekeren met als doel de dingen om je heen beter te begrijpen en op een bepaalde manier leert te waarderen. Deze ideeën leven onder andere voort in de beeldende kunst.

Hieronder een fragment uit een artikel over de alchemie in de hedendaagse kunst;

‘De nieuwe nieuwe alchemie ontwikkelt zich in de context van een rationele wereld waaruit het mythische is verbannen. Zij kan worden opgevat als een commentaar op de almacht van de reguliere wetenschap.’

- Maaïke Lauwaert, ‘Nieuwe Nieuwe Alchemie’ Metropolis M, No. 2 (2014)

Charles Hoy Fort (1874 – 1932) had in zijn tijd ook de nodige commentaar op de eenduidige oorzaak – gevolg redenering. Fort was een schrijver die zich bezighield met paranormale fenomenen als vreemde lichten aan de lucht, stenenregen en spontane verbrandingen. Hij wijdde zijn leven aan het verzamelen van wetenschappelijk onverklaarbare gebeurtenissen om de wetenschap te bevragen, uit te dagen en te bekritisieren. In zijn serie boeken, ‘classic study of fortean phenomena’ probeert hij wetenschappelijke fundamenteën onderuit te halen met eigen theorieën en verklaringen. Ik heb de serie boeken globaal gelezen. Fort heeft een eigenaardige schrijfstijl waarin het varieert van jargon, persoonlijke anekdotes en vondsten. Ofwel, pittige materie waar je niet zomaar doorheen komt. Ik heb zijn werk sporadisch en globaal doorgenomen. De gebeurtenissen die hij aanhaalt zijn gedateerd in relatie tot de tijd van nu waardoor het moeilijk is om je als lezer te verplaatsten. De uitspraken die hij maakt zijn desalniettemin krachtig en staan naar mijn idee los van ‘zijn tijd’.

Hieronder twee uitspraken die me aanspreken in relatie tot mijn onderzoek;

‘The fate of all explanation is to close one door, only to have another fly wide open.’

- Charles Hoy Fort, ‘The book of the damned’ Londen 1995 (1919), p. 32.

‘Peasants have believed in dowsing, and scientists used to believe that dowsing was only a belief of peasants. Now there are so many scientists who believe in dowsing that the suspicion comes to me that it may only be a myth after all.’

- Charles Hoy Fort, ‘Wild talents’ Londen 1998 (1932), p. 184

‘What it seems’

Icarus

Tijdens mijn besprekingen van OR is regelmatig gevraagd of mijn verhaal terugslaat op de mythe van Icarus & Daedalus. Een terechte reactie aangezien mijn hoofdpersonage maar ik ben me lange tijd niet bewust geweest van dit verhaal waardoor het geen startpunt is geweest. Later ben ik wel overeenkomsten gaan zien. Om te beginnen bij de naam van het hoofdpersonage van mijn verhaal; 'Iqare'.

De naam heb ik in Frankrijk op gedaan, ik was een tijdje terug in de zomer aan het werk bij een geiten boer. De stiefzoon van de boer heet Iqare. Later herinnerde ik me dat hij vervolgens toelichtte dat het de naam was van een 'gevalen engel', gebrand door de zon'. Onbewust is de link er dus wel geweest maar ik was me hier niet meer van bewust. De klank van de naam sprak me vooral aan.

Het verhaal van Icarus & Daedalus is een fijne relevant; Het vertelt de mythe van Icarus die samen met zijn vader Daedalus (een ingenieur) in gevangenschap gehouden wordt op Kreta. Daedalus bedenkt een manier om te ontsnappen; hij bouwt vleugels van een houten raamwerk, bezet met veren in een boog vastgezet met was. De was waarmee de veren is vastgezet kan smelten, waarop Daedalus zijn zoon waarschuwt om niet te hoog en dichtbij de zon te vliegen. In zijn enthousiasme wordt Icarus echter roekeloos; Hij vliegt te hoog en stort neer in de Egeïsche Zee.

Inhoudelijk gezien zie ik het vader en zoon aspect minder sterk vertegenwoordigd in mijn eigen verhaal. Het is meer een ondertoon, of mogelijke associatie. Daarnaast raak ik hiermee een persoonlijke laag, een laag die niet per se zichtbaar of belangrijk is voor de toeschouwer, in tegendeel.

De hoogmoed, het verlangen naar de zon te vliegen en het neer storten is wel relevant voor mijn verhaal. De betekenis van het verhaal is relativerend, in relatie tot mijn eigen project en persoonlijkheid. Ik heb het dan voornamelijk over de naïviteit van Icarus, die toch (te!) hoog vliegt.

Het feit dat de vleugels zelfgebouwd zijn en blijken te functioneren vind ik ook interessant. De lichaamshoudingen die worden gebruikt om de mythologie te verbeelden zijn ook relevant. Hier kom ik later op terug in het kopje; *symboliek*

‘What it seems’

Eugène Delacroix, 'Mephistopheles in the Sky'
(1828)

Bernard Picart, 'The fall of Icarus'
(1731)

Icarus

*In uren van alleen zijn en stilte
Bereid ik mijn dromenvluchten voor,
Puur uit resten van vergeten dagen
De leidsels voor een nieuw begin.*

*Telmaten van rusteloos verlangen
Voeren het alfabetisch spinnewiel
En uit woorden weef ik gazen vleugels
Die mij voeren over tijdsgrenzen heen.*

*Stilte is de spil van de vlucht
Waaronder de aarde kolkt en briest,
En verlangen is haar taal.*

*Telkens als ik wegdrijf,
op de luchtstroom van haar ziel,
noemen mijn lippen zacht jouw naam:*

Icarus; ook ik ken steeds mijn val.

- Hans van Bergen, 'Icarus', gedicht geciteerd van:
<http://histoforum.net/icarus/gedichten.htm>

Ik vind het inspirerend hoe dichters, schrijvers en muzikanten een klassiek verhaal als kapstok inzetten om iets innerlijks uit te drukken. Wat ik hier boeiend aan vind is dat het 'originele' verhaal als het ware voortleeft. De karakteristieke elementen worden in stand gehouden waardoor het verhaal herkenbaar blijft. Het toont hoe unniverseel een mythologie als die van Icarus is, men kan er een 'eigen tijd' en een ander gestalte aan geven.

'Vliegen op eigen kracht'

Het kunnen vliegen op eigen kracht is een eeuwenlange droom van de mensheid geweest, en zelfs lang nadat luchtvaart al gewoon was, zijn er grote geldprijzen uitgelooft voor de eerste die op eigen kracht een welomschreven vlucht kon maken. Een zilvermeeuw weegt ongeveer één kilogram heeft een spanwijdte van de vleugels van 1,4 meter en kan vliegen met een kruissnelheid van ongeveer 12 m/s. De oppervlakte van beide vleugels samen is ongeveer 0,2 m². Het nuttig vermogen dat hij daarbij moet produceren bedraagt ongeveer 10 Watt. Stel nu dat we de zilvermeeuw gaan opschalen tot de afmetingen van een mens. In plaats van één kg weegt hij nu 100 kg. (laten we zeggen 70 kg lichaamsgewicht en 30 kg voor de vleugels en extra grote borstspieren). Dan blijkt uit een vrij eenvoudige berekening dat de spanwijdte van de vleugels 6,5 m moet worden en het vleugeloppervlak 4,3 m². Zo'n vogelmens zou met gestrekte vleugels nog maar net in een klaslokaal passen.

Een zilvermeeuw heeft voor elke newton weerstandskracht 12 newton draagkracht. Als een mens 1000 newton weegt, betekent dat - bij dezelfde aerodynamische eigenschappen als de zilvermeeuw - een weerstand van $1000/12 = 83$ newton. Bovendien moet om in de lucht te kunnen blijven de kruissnelheid nu 26 m/s worden, dat is ruim 90 km/h. Om dit te kunnen presteren zou zijn nuttig vermogen ca 2,2 kilowatt moeten zijn. Een vogelmens van 100 kg heeft niet alleen enorme vleugelafmetingen, maar moet ook een snelheid halen van ruim 90 km/h om in de lucht te kunnen blijven en een nuttig vermogen leveren van 2,2 kW. Een goed getrainde wielrenner kan bij een korte krachtexplosie misschien 1000 Watt halen, en bij een langdurige prestatie 300 à 350 Watt. Het spreekt vanzelf dat vliegen als een opgevoerde zilvermeeuw echt onmogelijk is. Het menselijk lichaam kan domweg dat benodigde vermogen niet opbrengen. Eén kilogram spiermassa is ruwweg goed voor 100 W nuttig vermogen. Zo'n vogelmens zou dus alleen om te kunnen vliegen zo'n 20 kg aan borstspieren nodig hebben.

'Een Luchtfiets';

Een vogel opschalen tot de afmetingen van een mens levert niets op; en andere tactiek zou kunnen zijn, dat je een bestaand vliegtuig verkleint tot een vliegfiets. Als je probeert een bestaand vliegtuig te verkleinen tot in de buurt van het gewicht van een mens, kom je uiteindelijk hetzelfde probleem tegen. Het benodigde vermogen is te groot, en een mens kan dat niet gedurende lagere tijd leveren. Een zweefvliegtuigje weegt met piloot erbij al gauw 350 kg, de vleugels hebben een spanwijdte van 15 m en een oppervlakte van 11 m². Het bereikt in het gunstigste geval 35 newton draagkracht op één newton weerstand. Als je nu de vleugeloppervlakte 3x zo groot maakt en de massa weet te halveren, zou je er een soort vliegfiets van kunnen maken. Maar als je dan het benodigde vermogen uitrekent, kom je toch nog op ca 500 W, bijna twee keer zoveel als een mens kan verwezenlijken.

In 1975 kwam de grote doorbraak, toen de vliegtuigbouwer Paul McCready zich realiseerde dat je bij het ontwerp ervan uit moet gaan dat het nuttig vermogen niet meer dan 250 W mag bedragen. Als je 20 N-draagkracht hebt tegen één N weerstand dan is de weerstandskracht bij een vliegfiets van 100 kg 50 N en de snelheid van het vliegtuig mag slechts 5 m/s zijn; dus ongeveer de snelheid van een fietser!

Uiteindelijk kwam McCready tot een ontwerp van een vliegtuig dat zonder piloot slechts 35 kg woog en de afmetingen had van een Fokker Friendship: een spanwijdte van 30 m en een vleugeloppervlak van 70 m². Op 23 augustus 1977 in de vroege ochtend – niet om aan de aandacht van bewakers te ontsnappen, maar omdat er dan minder kans op turbulentie was - maakte de Gossamer Condor van het team van McCready de vlucht waarmee de Kremer Prijs van 95.000 dollar gewonnen werd. Het toestel vloog twee kilometer in een 8-vormige baan met een snelheid van 18 km/h. Twee jaar later stak een verbeterde versie, de Gossamer Albatross, het Kanaal over van Engeland naar Frankrijk. En in 1988 ging de droom van Daedalus in vervulling: een Griekse wielrenner die er vijf jaar voor had getraind, vloog van Kreta naar Santorini (Thira), een eilandje 100 km ten noorden van Kreta.

-Bart Lindner, 'Vliegen op eigen kracht', artikel geciteerd van: <<http://www.natuurkunde.nl/artikelen/998/vliegen-op-eigen-kracht>> (16 januari 2016)

'What it seems'

Fotocollectie 'Het Leven' van Spaarnestad Photo
(1933)

Theoretisch:

Wat geeft betekenis aan het leven en hoe wordt dit in tastbare vorm uitgedrukt?

Wat is de definitie van het goud en waardoor wordt dit bepaald?

Is er een universele (Immateriële) betekenis van het goud of is het enkel een persoonlijk verlangen?

Wat zijn de verschillen en gelijkenissen tussen spiritualiteit en wetenschap?

In hoeverre draagt spiritualiteit bij aan de overleving?

Hoe kan je een autonomie, zoals de spirituele beleving van de indianen, vanuit westers oogpunt benaderen, uitdrukken of beoordelen? (wat is de waarde?)

Makerschap:

Ik zoek naar de werkelijkheid in de façade.

Hoe kan ik een verhaal manifesteren tot een voorstelling als uitbeelding?

‘What it seems’

'What it seems'

HET VERHAAL

‘What it seems’

‘Wat geeft betekenis aan het leven en hoe wordt dit in tastbare vorm uitgedrukt?’

‘What it seems’ is een verhaal over de zoektocht naar betekenis. Het leunt op de alchemie, waar wetenschap en spiritualiteit elkaar kruisen in zoektocht naar het bovenmenselijke of de eeuwigheid. De zoektocht naar ‘het goud’.

In het verhaal wordt het hoofdpersonage Iqare achtervolgd door een jeugd herinnering. Iqare vindt op negenjarige leeftijd een steen met een buitenaards karakter die enorm tot zijn verbeelding spreekt. De vondst brengt een waanzinnige euforie met zich mee. Die nacht beleeft hij echter een onstuimige droom over diezelfde steen, een visioen dat hem zal blijven achtervolgen en dat hem blijft bevragen.

Het raadsel van ‘bezieling’ is ‘De curiositeit’ in het leven van Iqare.

Zijn leven wordt getekend door verschillende waarheden die vertegenwoordigd worden in de hoofdstukken. Deze waarheden worden gevormd door verschillende opvattingen en levensfasen waar de zoektocht door wordt beïnvloed. Het verhaal bestaat uit vijf hoofdstukken waarin ieder hoofdstuk een fase is uit de levensloop van Iqare.

Iqare heeft tijdens de loop van zijn leven twee professies die hem bezighouden.

In het tweede hoofdstuk is Iqare negenentwintig jaar en werkzaam als Bioloog. Samen met zes collega’s gaat hij op expeditie in het Amazonegebied waar ze zoeken naar een potentieel geneesmiddel tegen de ziekte van Alzheimer. Iqare is een schichtig persoon die graag in de schaduw blijft en zijn eigen manieren heeft. Hij heeft weinig gemeen met zijn collega’s en benadert

het onderzoek, evenals de Amazone met een hele andere visie. De zoektocht wordt met het uur wanhopiger en de omstandigheden van het woud zijn zwaar onderschat. Het onderzoeksveld is beperkt tot de bodem van de Amazone en de routes worden zeer preventief uitgestippeld.

Wanneer Iqare op een lucratieve vondst stuit wordt hij overvallen door zijn jeugdherinnering, met eigenaardige gevolgen nadien..

In het derde en vierde hoofdstuk beland je in een onaangekondigde, compleet vreemde context en verhaallijn. Echter is het raadsel van bezieling nog steeds het hoofdonderwerp maar de steen, evenals Iqare zijn verdwenen. In plaats van de steen draait het in derde hoofdstuk om een knikker.

Het verhaal gaat over twee nieuwe personages; 'Egus', een tienjarig jongetje en 'Sqack', een negenveertig jaar oude man. Deze hoofdstukken vormen samen een sci-fi getinte film waar Iqare Regisseur is van deze verhalen.

In het vijfde en laatste hoofdstuk is Iqare aan het eind van zijn leven. Hij heeft jaren in isolement gesleten en heeft onophoudelijk gebouwd aan een uitvlucht, gebaseerd op zijn jeugdherinnering. Om een eind te maken aan het verhaal stap ik zelf als personage in het hoofdstuk om in dialoog te gaan met Iqare.

Iqare heeft het verlangen om de essentie van zijn leven te begrijpen, of beter gezegd; terug te vinden. Hij heeft dit onderzocht door middel van de twee genoemde professies en het blijkt neer te komen op zijn kinderlijke naïviteit.

De poging om deze essentie tastbaar te maken, het ondefiniceerbare mystiek op te zoeken is de 'tragiek' waar het verhaal op leunt.

Het schrijfproces kwam op gang als reactie op het gemaakte beeld bij de module ABO in het tweede jaar. Ik schreef het gemaakte beeld teksten toe waardoor er een verhalende samenhang begon te ontstaan.

In de eerste periode van mijn (zelf geïnitieerde) stageproject ben ik bezig geweest met schrijven. Ik zocht naar een structuur in de onderwerpen en thematieken die ik bij verschillende modules van mijn studie had onderzocht en verbeeld. Vervolgens probeerde ik tot een verhaallijn te komen. Ik maakte specifieke archiefmappen waarin eigen beeld, gevonden beeld, korte teksten en voice-overs onderverdeeld werden. Deze verzamelingen hebben de hoofdstukken in mijn verhaal bepaald.

Hier ga ik dieper op in onder het kopje:
‘Onderzoek | Per hoofdstuk’

Echter liep ik al snel vast in het schrijfproces en bleek het voor mij beter te werken als reactie op beeld of een ervaring.

Het schrijven van een verhaal enkel gebaseerd op onderzoek voelde ergens te afstandelijk. Ik kwam vaak niet verder dan korte aanzetten en fragmentjes. Ik merkte dat ik het prettig vond om eigen ervaringen te vermengen in het verhaal om meer gevoel te krijgen bij mijn inhoud. Ik begon me steeds meer te interesseren voor een semi – autobiografische aanpak, in andere woorden; het toelaten van autobiografie en zelfs het creëren van autobiografie.

Het initiëren en creëren van bepaalde ervaringen waar ik vervolgens verslag over kon doen als authentieke momenten. Dit heeft steeds meer plaats gekregen in mijn proces. Hierdoor kreeg het verhaal een meer levendige waarde en opende het deuren tot uitbeelding.

De ervaringen zijn erg inspirerend geweest en hebben veel toegevoegd aan de inhoud van mijn verhaal. Hierdoor werd mijn positie als maker ook begrijpelijker voor mezelf en voelde het schrijven veel natuurlijker. Ik heb hierdoor beter leren observeren en reflecteren.

Het tastbaar maken van onderwerpen en inhoud vind ik een intrigerende en drijvende gedachte. Deze ideeën zijn enigszins geïnspireerd op de journalist Hunter S. Thompson. Het is zijn 'handelsmerk' om de eigen ervaring in te zetten en te verwerken in zijn onderwerp(en). Als journalist publiceerde hij verhalen waarin werkelijke gebeurtenissen, de eigen ervaring en fictie door elkaar lopen. Ook wel 'Gonzo-stijl' genoemd; de auteur is onlosmakelijk verbonden met zijn onderwerp.

Echter prefereer ik zelf meer afstand te behouden en er niet te veel in op te gaan, iets minder 'rock & roll' maar meer reflectief en op poëtische wijze. Daarnaast is het voor mij meer een aspect van het proces, een manier om verhalen op te sporen/genereren.

'What it seems'

Anne Leibowitz Hunter S. Thompson
(1967)

Eigen foto 'Millay'
(2015)

Aan het begin van mijn stageperiode ben ik een week in Frankrijk geweest bij gepensioneerd bioloog Rien Reijnen. Hij heeft lange tijd voor een ecologisch planbureau gewerkt waar hij zich bezighield met veldwerk en onderzoek naar de verhouding tussen leefomgeving en landschap. We delen een fascinatie voor het Amazonegebied en Rien is er ook eens geweest.

Ik heb hem bezocht om op locatie te werken aan het tweede hoofdstuk. We hebben gesproken over de inhoud en situatie van het hoofdstuk, het was goed om zijn perspectief te hebben op het verhaal. Daarnaast heeft hij me veel verteld over zijn werkervaringen en vakgebied. De verhalen van Rien hebben me goed op weg geholpen in het schrijven van dit hoofdstuk. Naast meer kennis over het onderwerp en vakgebied kreeg het verhaal meer lading en 'belichaming'. Rien is een fascinerend persoon en zijn persoonlijkheid heeft me geholpen om het karakter van de volwassen Iqare te ontwikkelen. Na zijn input kon ik me gemakkelijker inleven in hetgeen ik wilde omschrijven en verbeelden.

Daarnaast ben ik veel alleen op pad geweest in de natuur tijdens mijn week in Millay. Hier deed ik inspiratie op voor het gedachte eiland 'Nunca' van de negenjarige Iqare (hoofdstuk één).

Het theoretisch onderzoek is soms aanleidend geweest voor het creëren van een eigen ervaringen. Ik heb gemerkt dat ik er niet altijd in slaag om mijn onderzoeksvragen zodanig te formuleren dat ik precies weet waar ik op af ga. Daarnaast is het me niet altijd duidelijk wat ik precies wil gaan vertellen.

Met zulke onbeantwoorde vragen of moeilijkere onderwerpen moet ik eerst beeldend mee aan de slaag. Het speculatieve omtrent deze vragen vind ik een prettig gegeven om in mijn werkproces te bevragen. Het onderzoek vindt hierdoor vertalingen naar beeld, de oplossingen die hiervoor gevonden worden zijn vaak minder voor de hand liggend.

De vraagstelling wordt gevoelsmatiger beantwoord in mijn werk. Wanneer ik vervolgens reflecteer op dit werk kan ik veel beter mijn uitspraken herkennen en formuleren. In de fase van reflectie is schrijven een essentiële factor.

Interviewer;

'What was your most important statement that you wanted to make in this movie?'

David Lynch;

'I wanted to make the movie and what happens is; If we are lucky... we get ideas, that we fall in love with. And then you have the great joy of translating those ideas into a medium. Manifest them into something'

'You have a desire to share your work, and so you put it out into the world'

- 'David Lynch talks about Mulholland Drive', DVD Edition in Japan(2001), fragment Geciteerd van: <https://www.youtube.com/watch?v=gflsfVpw9OY>(13 november 2015)

Gedurende de afgelopen twee jaar heb ik per hoofdstuk een archief aangelegd. Deze archiefmappen zijn bedoeld geweest om me per hoofdstuk te oriënteren; Verzamelingen van film - stills (screenshots), werk van andere makers, plaatjes van het internet en uit boeken, korte tekstjes en voice – overs.

Door een strenge selectie per hoofdstuk te maken ben ik steeds meer tot de kern gekomen van wat ik wil vertellen.

Ieder hoofdstuk vertelt een levensfase van Iqare en om hierin onderscheid te kunnen maken vroeg het om een eigen benadering. Een inslag die de toon en sfeer bepaalt waardoor het hoofdstuk het best tot zijn recht zou gaan komen. Aangezien ieder hoofdstuk een andere benadering is op hetzelfde onderwerp, heb ik ervoor gekozen eerst het onderscheid te maken per hoofdstuk. Hierdoor kon ik vervolgens de overkoepelende betekenis van mijn verhaal helder krijgen.

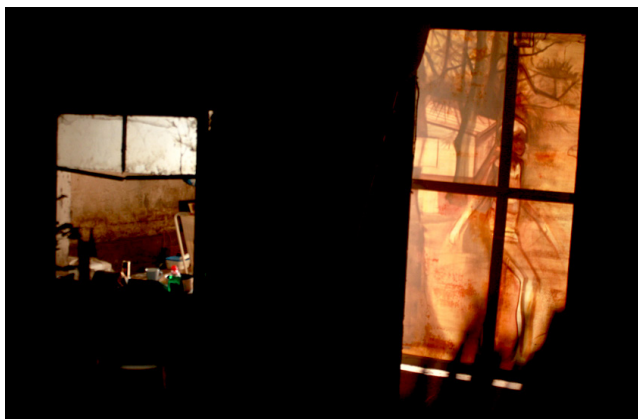
Eigenfoto 'Rien'
(2015)

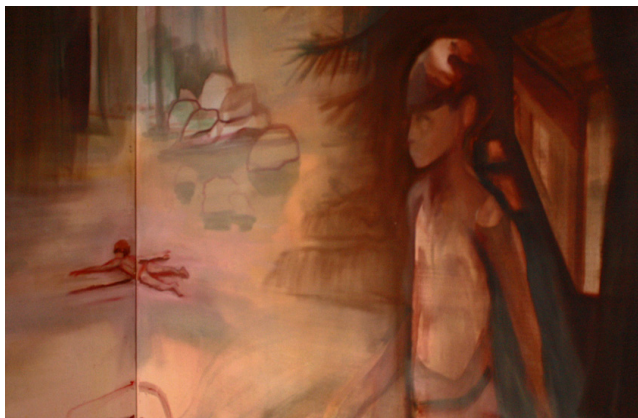
‘What it seems’

HOOFDSTUK 1 ‘NUNCA’

'What it seems'

Eigen foto, werk op locatie 'Nunca'
(2015)

Detail van eigen werk 'Nunca'
(2015)

Voor het eerste hoofdstuk van het verhaal staan de kinderjaren centraal. Hierdoor ben ik in eerste instantie gaan kijken naar mijn eigen jeugdsentimenten zoals *Jungle Book* en *Peter Pan*.

Als kind was ik geobsedeerd door deze twee Disneyfilms, ik keek ze soms wel drie keer op een dag. Ik keek ze allang niet meer voor het verhaal maar met name voor de tropische wereld als decor.

Op latere leeftijd bleef het verhaal van *Peter Pan* me boeien en was ik een groot fan van de door Steven Spielberg geregisseerde film *'Hook'* (1991).

De schilderijen van het landschap op de achtergrond in de Disneyfilms vind ik nog steeds heel interessant. Ze suggereren dat er nog meer te ontdekken is dan waar de scènes van het verhaal zich afspelen.

Deze ontdekkingsdrang die gezocht wordt in werelden die niet in werkelijkheid bestaan is van belang voor het eerste hoofdstuk.

In het eerste hoofdstuk zie je hoe Iqare opgaat in het imaginaire of de façade.

Ik laat zien hoe de façade en de werkelijkheid naast elkaar bestaan maar elkaar ook beïnvloeden, of beter gezegd; het één uit het ander voortvloeit.

Erik Sep zei ooit over mijn werk dat ik 'de werkelijkheid achter de façade zoek'. Ik denk dat dit voor een gedeelte waar is maar in relatie tot het eerste hoofdstuk is dit niet het geval.

Het gaat juist om het opzoeken en vinden van de façade.

'What it seems'

Mark Ruwedel, 'Tree House #7'
(2008)

Pedro González-Rubio, 'Alamar'
(2009)

Uit het werk *'Tree House #7'* van Mark Ruwedel spreekt een volwassenheid ten opzichte van het jeugd-sentimentele; de boomhut. De foto straalt een subtiele warmte uit ondanks het een zwart – wit foto is. De vergane boomhut is slechts een onderdeel van het beeld, voor mij een aantrekkingspunt. De boom in zijn geheel krijgt hierdoor een karakter van een ruïne, of drager van een ruïne. De foto heeft ook iets dreigends in zich. De elektriciteits-palen rechtsachter in het landschap geven perspectief aan de foto en lijken te naderen.

In de documentaire *'Alamar'* zie je hoe een Mexicaanse visser zijn zoontje het vak probeert te leren. De film verbeeld een afscheid, het jongetje zal na het samen zijn met zijn vader naar de andere kant van de wereld verhuizen samen met zijn moeder. De nadruk ligt sterk op het verschil en verandering in & van de wereld.

De vader van het jongetje is de laatste die de familietraditie van het vissers – bestaan naleeft. De kennis over het vak is van generatie tot generatie overgedragen en oogt relatief primitief. De visser brengt zijn zoontje spelenderwijs dingen bij. De weken zijn als jaren.

Een enigszins zwaar onderwerp wordt op een kabbelende manier in beeld gebracht, het is een hartverwarmende film. De romantiek van het vissers-leven, de band tussen vader & zoon met daar tegenover de dreiging van verandering. In deze film gaat het over de toekomst van het jongetje die hoogstwaarschijnlijk niet gaat lijken op het leven van zijn vader. Toch zal het jongetje altijd een herinnering behouden over het vissersleven; Een authentieke manier om te overleven die zijn vader hem heeft bijgebracht.

De strijd tussen het traditionele, 'primitieve' en het sentimentele daarvan tegenover de verandering en 'de wijde wereld' vind ik boeiend aan deze film. Dit is iets wat ook terug gaat komen in het eerste en tweede hoofdstuk van *'What it seems'*.

'Lord of the flies' beschrijft een situatie van een groep kinderen die gestrand zijn op een tropisch onbewoond eiland. Interessant aan deze film is om te zien hoe serieus de zaak is van het overleven. De kinderen verdelen zich al gauw in twee tegenover elkaar staande fronten. Het ene front gaat ervan uit dat ze de rest van hun leven op het eiland moeten zien te overleven en raakt steeds meer verwilderd. De andere partij blijft erin geloven ooit van het eiland te raken, terug naar de gewone wereld.

Echter is het front van de wilden populair wat naar mijn idee dichterbij de naïviteit van de jeugdigen staat. In de film zorgt dit front voor chaos en loopt het steeds meer uit de hand. Wat als 'goed' of 'verstandig' voelt overwint in deze film, voorspelbaar. Niet mijn persoonlijke voorkeur en dus ook niet mijn intentie met mijn verhaal. In mijn gehele verhaal is de kinderlijke naïviteit een krachtig en overwinnend gegeven.

De film - stills van beide besproken films tonen het kind geïsoleerd in beeld. De beelden ogen enerzijds wanhopig en stralen anderzijds een soort volwassenheid uit. Beide kinderen lijken op een bepaalde manier thuis te zijn in hun omgeving, wellicht door het ontblote bovenlichaam.

Ik merk dat ik het onderwerp; 'Vroeg volwassen geworden kinderen' erg fascinerend vind en in veel dingen terugzie die me boeien. In het eerste hoofdstuk van het verhaal is Iqare negen jaar, naar mijn idee de leeftijd van omslag met de tienerjaren die zullen volgen. Ik heb deze leeftijd gekozen omdat je enerzijds nog veel speelt, fantasierijk en uitdrukkelijk bent en anderzijds oud genoeg bent om te begrijpen wat leven & dood ongeveer inhoudt.

*'My faith was so much stronger the
I believed in fellow man
And I was so much older then
When I was young, when I was young'*
-Eric Burdon & The Animals, 'When i was young' 1967

'What it seems'

Harry Hook, 'Lord of the flies'
(1990)

'To die will be an awfully big adventure.'

-J.M. Barrie, 'Peter and Wendy', Engeland 1911, p. 82.

‘What it seems’

HOOFDSTUK 2 'JOURNAL D'ATARI'

Het Amazonegebied is reusachtig en mysterieus. Volgens Rien is het aan de ene kant het ‘Walhalla’ voor een wetenschapper of bioloog maar kan het ook de hel zijn. In eerste instantie moet je tegen de omstandigheden van het woud (klimaat, atmosfeer, kans op ziekte & infecties) opgewassen zijn als je er een tijdje wilt verblijven. Daarnaast is er nog veel onbekend en onontdekt in de Amazone. Een dergelijke expeditie of onderzoek is een behoorlijke onderneming en moet met een professionele houding georganiseerd en uitgevoerd worden.

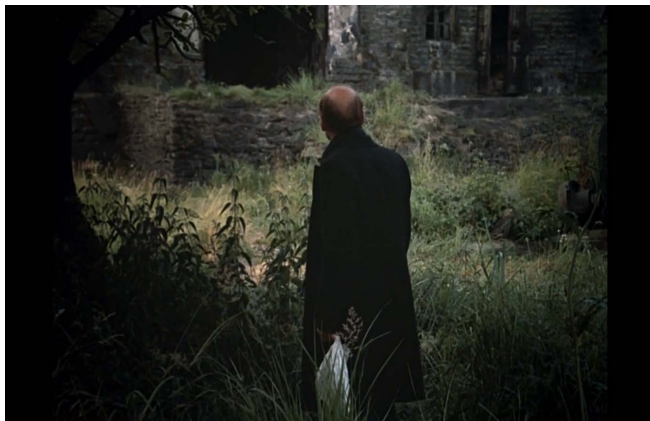
In de film ‘*Stalker*’ gaan een schrijver en wetenschapper onder begeleiding van een gids op expeditie in een mysterieus gebied wat ‘de Zone’ wordt genoemd. De gids is even mysterieus als het gebied, een eigenaardig figuur die je niet graag volgt, maar uiteindelijk toch oprecht blijkt te zijn. Het drietal is een boeiend gezelschap, de botsende opvattingen zorgen voor filosofische gesprekken en spanning in de groep. Wat mooi is dat ‘de Zone’ de grootste dreigende factor blijft in de film.

Er blijkt een wetenschappelijk experiment verkeerd uitpak te zijn in het gebied waardoor er onbekende natuurwetten gelden. Hoe of wat er precies is gebeurd blijft discreet evenals de consequenties.

In hoofdstuk twee (en in het gehele verhaal) spelen er een aantal gebeurtenissen af die niet nader worden verklaard. Deze gebeurtenissen komen veelal voort uit levens en onderzoeksvragen, associaties en het filosoferen en fantaseren hierover. Ik heb lange tijd gedacht dat deze discretie onacceptabel was en dat alles verklaarbaar moet zijn, niet per se voor het publiek maar ook voor mij als maker en de verhalende kwaliteit. De film *'Stalker'* en veel werk van David Lynch hebben mij echter het tegendeel bewezen.

Ik sprak een tijd terug met Kim David Bots en één opmerking heeft veel indruk op me gemaakt;

'Er mag heel veel vaag zijn zolang een klein gedeelte heel helder is.'

Andrei Tarkovsky, 'Stalker'
(1979)

Eigen foto, 'Rien bij de waterval'
(2015)

Het gevoel de fictieve aspecten te moeten compenseren is iets wat terug keert in mijn proces. Inmiddels ben ik erachter dat deze compensatie niet per se in de inhoud hoeft plaats te vinden. Deze compensatie kan ook bereikt worden in het verhaal en de manier van vertellen, daarnaast in de uiteindelijke vorm of presentatie. Hier kom ik later op terug in het kopje: 'Vorm'

Het enigmatische sfeertje rondom 'de Zone' in *'Stalker'* is hetgeen ik zoek voor het tweede hoofdstuk. De verdoolde wetenschappers in het Amazonegebied. De wereld van de Amazone is overweldigend en vervreemdend. Tussen 1600 & 1900 werd de Amazone ontdekt en uitgepluisd en tot op heden is het een gebied vol verrassingen en potentie.

Om vervreemding op te roepen heb ik gekeken naar schilderijen en tekeningen van het ontstaan van de aarde. Het idee van een oudere fase van de wereld vind ik interessant.

De uitspraak van de indianen over het Amazonegebied uit de twee eerder aangehaalde films (aanleiding) van Werner Herzog is hier van toepassing:

'The land where God did not finish Creation'

De schildering (Wallpaper –art) 'Silurian' is daar een voorbeeld van. Ik vind het boeiend om zulke afbeeldingen te bekijken omdat we er als mensheid niet bij zijn geweest. We maken hier voorstellingen van gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. De beelden die hieruit ontstaan zijn systematisch opgebouwd en zijn in feite collages. In één beeld probeert men een zo goed mogelijk beeld van een bepaald tijdperk te scheppen. De resultaten zijn aan de ene kant informatief en correct, anderzijds vind ik ze heel surreëel.

Albert Eckhout is één van de eerste Europeanen die de bewoners van Zuid-Amerika vastlegde. In 1636 reisde hij naar Nederlands-Brazilië en portretteerde het leven. Ook in deze schilderijen krijg je een vrij overzichtelijke weergave. Het is zichtbaar dat Eckhout de vegetatie goed heeft bestudeerd. In andere schilderijen, vooral degene uit Afrika, lijken te rijmen op de landschappen van voor de prehistorie.

Eckhout maakte onder andere een portret van een ‘*Tupi*’ & ‘*Tapuya*’ indiaan. De Tupi indianen werden geliefd en waren onderdanig aan de kolonisten. De Tapuya indianen waren wilden, kannibalistisch en werden gevreesd.

Ik vraag me af hoe Eckhout deze portretten heeft gemaakt, ik kan me namelijk niet voorstellen dat een kannibaal zojuist voor hem heeft geposeerd. Naar aanleiding van de schilderijen lijkt dit wel te zijn gebeurd.

De kolonist hijgt als het ware in de nek van de schilder, de portretten komen verdacht Westers geposeerd op me over. Het portret van de ‘Tupi indiaan’ heeft naar mijn idee wel iets weg van de Heilige Maria met het kindje Christus in haar armen. Een sterk verschil in de schilderijen is de atmosfeer. De Tapuya indianen werden gevreesd en dat is terug te zien in de groene tinten en de onstuimige lucht op de achtergrond. Uiteraard ook zichtbaar aan de afgehakte ledematen die de indiaan met zich draagt.

In het tweede hoofdstuk komt de groep wetenschappers in confrontatie met een stam indianen die een volledig geïsoleerd bestaan leiden. Ze zijn vergelijkbaar met de ‘*Tapuya*’ indiaan, met rituelen die menig Westers persoon doet griezelen of verbazen.

Albert Eckhout, 'Tupi indiaan' &
'Iapuya indiaan',
(1641)

Zdenek Burian, 'Silurian'
(2012)

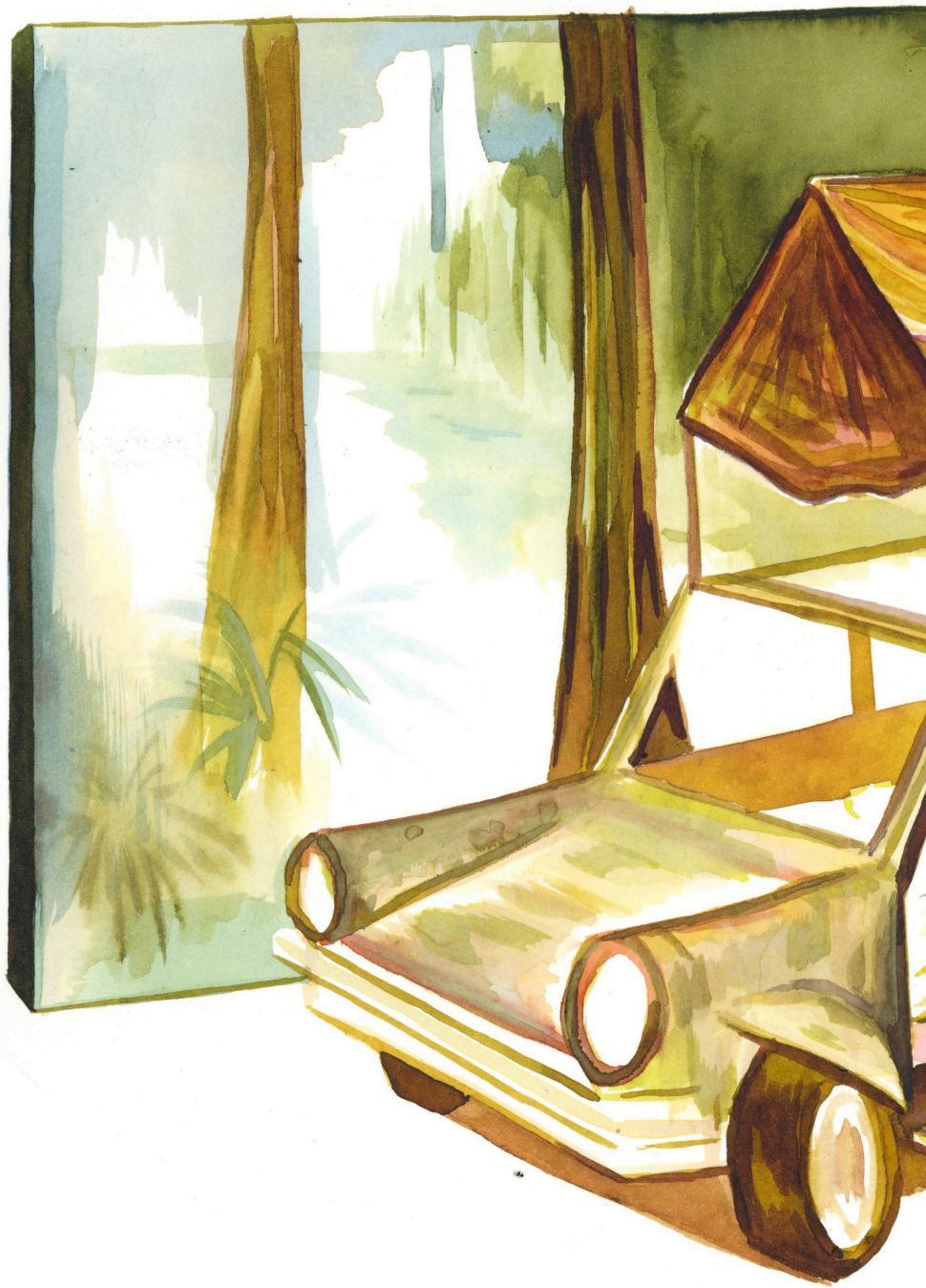
Er is alleen een duidelijk verschil dat ik wil maken ten opzichte van de besproken schilderijen en mijn verhaal;

De indianen worden niet (nauwelijks) gevreesd, de wetenschappers hebben genoeg middelen om conflict te vermijden, of in noodgeval; te domineren.

In het verhaal voert de stam indianen een wonderbaarlijk ritueel uit. Na enkele metingen van de wetenschappers wordt geconstateerd dat ze ooggetuigen zijn van iets wat nog compleet onontdekt is. Het oogt als iets bovenmenselijks, het felle licht en de aureolen rond de hoofden van de indianen roepen religieuze associaties op. Het heeft een enorme aantrekkingskracht waardoor hun professie op de proef wordt gesteld. Het observeren en bestuderen brengt de wetenschappers geen informatie waardoor ze besluiten het ritueel van dichterbij te gaan ervaren.

Hoe dichterbij ze komen hoe moeilijker het is om de verleiding te weerstaan en de rol van een buitenstaander aan te houden.

Een cruciaal besluit

Het derde, vierde en vijfde hoofdstuk zullen niet gerealiseerd gaan worden in mijn afstudeerwerk.

Deze beslissing heb ik afgelopen maandag (23 mei) pas gemaakt. Het is een tijds-gerelateerd besluit, het feit dat deze ambitie echt onhaalbaar is een puur feit. Het doet in eerste instantie mezelf ten goede en belangrijker nog, de eerste twee hoofdstukken die wél gerealiseerd zijn. Hierdoor kan ik mijn aandacht volledig richten op hetgeen wat er is in deze laatste maand voor het afstuderen.

Het heeft even geduurd om dit te accepteren, hoe dan ook is de realiteit harder dan een berg ambitie. Dit is misschien wel de belangrijkste les die ik geleerd heb in heel mijn proces.

Het is de eerste keer dat ik zelf zo sterk realiseer dat hetgeen ik in mijn hoofd haal echt onhaalbaar is binnen een bepaalde termijn. Ik heb altijd moeite mezelf te remmen en mijn ambitie om te zetten in een haalbaar plan. In de meeste gevallen probeer ik de tijd te vergeten en in de tussentijd zoveel mogelijk te doen.

Mijn ambitie is mijn grootste liefde en ook mijn grootste trots. De laatste tijd was mijn ambitie in strijd met het gevoel van ontevredenheid. Het idee dat ik het niet zou gaan halen heb ik lang proberen te onderdrukken.

Ik heb geleerd dat mijn ambitie tijd nodig heeft, afraffelen of overhaasten is in mijn proces geen optie. Het is de kunst om ambitie te realiseren en die realisatie is afhankelijk van een bepaalde termijn die je jezelf moet opleggen. De tijd vergeten is gevaarlijk en onrealistisch.

Het is een geruststellende gedachte dat ik na mijn afstuderen verder kan met het realiseren van de overige hoofdstukken van *'What it seems'*. Het is fijn om deze ambitie te hebben en te houden. Ik kan in alle vrijheid experimenteren met mijn ideeën en de vorm die ze gaan aannemen.

Ik ben blij dat ik deze realisatie heb gehad. Ik ben mezelf gruwelijk tegengekomen en dat werd ook eens tijd ook. Icarus mag dan naar de zon vliegen maar in mijn geval is het beter om met beide benen op aarde te blijven staan.

‘What it seems’

HOOFDSTUK 3 'THE SHRINE OF EGUS'

In het derde & vierde hoofdstuk zijn we het hoofdpersonage Iqare verloren. We belanden in het verhaal van Egus & Sqack, de twee wonen samen op een braakliggend terrein waar ze een bestaan hebben opgebouwd.

Aan het eind van hoofdstuk 4 wordt duidelijk dat Iqare al die tijd nog aanwezig was maar dan ‘achter de schermen’, namelijk als regisseur van het verhaal.

In dit hoofdstuk geef ik mezelf de vrijheid om het overkoepelende onderwerp opnieuw te bevragen;

‘Wat geeft betekenis aan het leven en hoe wordt dit in tastbare vorm uitgedrukt?’

De eerste intentie van hoofdstuk drie was om de indianen in de Westerse wereld te laten belanden. Omdat ik niet uit ben op een ‘Groeten uit de Rimboe’ verhaal is dit idee langzaam maar zeker bijgeschaafd. Mede ook omdat de vluchtelingen crisis nu actueel is, waar ik mijn project niet aan wil refereren of dergelijke associaties wil op roepen. Het idee van het primitieve in aanraking met het Westers – geciviliseerde vind ik interessant, voornamelijk omdat het perspectief is omgedraaid in hoofdstuk drie, ten opzichte van het hoofdstuk twee namelijk; het Westen vanuit een primitief oogpunt.

Hoofdstuk drie speelt zich af in Brazilië, op een braakliggend terrein iets buiten de stad Manaus. In dit hoofdstuk staat het spel centraal. Het hoofdpersonage 'Egus' wil niets liever dan de hele dag spelen. Hij zoekt tussen het puin naar objecten die hem kunnen vermaken. Het tweede personage 'Sqack' houdt zich op de achtergrond en heeft een andere manier om de dag te besteden. Hij knutselt hier en daar wat in elkaar en zorgt voor voorzieningen zodat de twee kunnen overleven.

Egus vindt op een dag een betoverende knikker en gaat helemaal op in het spel met de knikker.

De knikker is een variant van de steen, een object van hetzelfde formaat. Opnieuw gaat het om het vinden van iets 'waardevols'. Deze waarde wordt gecreëerd door het personage, er is een ongecontroleerde aantrekkingskracht en de knikker sluit aan op hetgeen wat Egus wil, spelen.

Ik koos voor een knikker omdat het speelgoed is wat een waarde heeft. Deze waarde wordt bepaald door het uiterlijk van de knikker, de kleuren, het patroon en het formaat. Een knikker heeft een beetje het gehalte van een edelsteen of een parel. Dat effect heeft het ook op veel kinderen, een knikker heeft iets wonderlijks waar je heel hebbertig over kunt zijn. Het tegenstrijdige hieraan is dat het echt een massaproduct is en in werkelijkheid niets meer waard is dan spelplezier en een eigen (of lokale) betekenis.

Daarnaast is het een herkenbaar ding, ik denk dat veel van mijn generatie- genoten een 'knikkertijd' hebben gekend op de basisschool. Een collectieve herinnering (m.b.t. mijn generatie) aan een object wat tot de persoonlijke verbeelding kan spreken. Zo'n soort herkenbaarheid zocht ik nog voor mijn verhaal.

Een knikker zou je bijna kunnen zien als een geproduceerd mineraal, speciaal voor kinderen om mee te spelen. De associatie met ‘goud’ is ook dichtbij, goud is in principe nutteloos (in functionele/bewerkbare zin) maar de collectieve liefde voor en aantrekkingskracht van dit metaal maakt het een waardevol iets.

‘De waarde die mensen aan het metaal hebben gehecht, is een soort gedeelde droom en hoop dat de onbezoedelde glans ervan zou overgaan op hun zwaar bezoedelde zielen.’

-Eric Chaline, 50 Mineralen die de geschiedenis veranderd hebben, Kerkdriel 2013, p. 56.

In dit hoofdstuk ben ik er vooral op uit het betoverende effect te benadrukken van de knikker die het op de straatarme Egus heeft. De wrijving tussen het Westers, in werkelijkheid waardeloze massaproduct en de euforie die Egus ervaart bij de knikker is aan de ene kant tragisch. Aan de andere kant vind ik het mooi om te verbeelden hoeveel een persoonlijke beleving kan doen met een object.

Ik heb de knikker uit de gedachtes van de Alchemie benaderd waar er wordt uitgegaan dat alle organismen bezielde zijn. Ook al is een knikker geen organisme, de knikker lijkt een eigen wil te hebben.

Het gaat er niet zo zeer om of dingen mogelijk zijn in dit hoofdstuk, de uitspraken worden meer op metaforische wijze gebracht. De bezieling van de knikker is een fantasie die Egus zelf heeft gecreëerd en reflecteert op (in) de knikker.

In het verhaal heeft de knikker een eigen lot, het vinden van een potje wat de knikker past. Aangezien Egus de speler is in dit spel wordt hij meegenomen in de wereld van de knikker en dus ook het lot; Het vinden van een potje. Om dit op schaal mogelijk te maken dacht ik aan een schrijn.

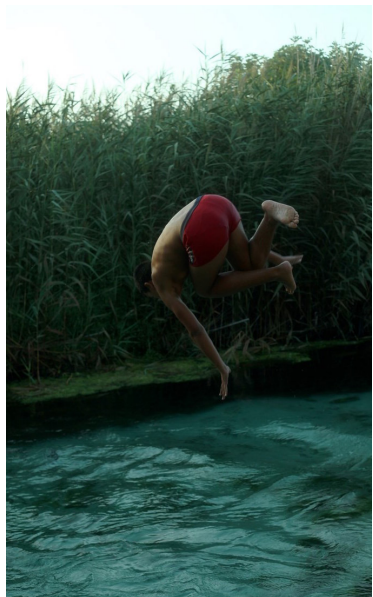
Op het braakliggend terrein staat een stenen beeld in vorm van een vrucht. Volgens Sqack is het een gedateerd kunstwerk, hij is huiverig voor het beeld en probeert de nieuwsgierigheid van Egus te onderdrukken.

Egus herontdekt het beeld door middel van de knikker en ziet de uitdaging de knikker boven in het beeld te krijgen. Binnen in het beeld schuilt een inactieve fontein en een sokkel. Egus slaagt erin de knikker in de fontein te krijgen waardoor het spelletje is uitgespeeld. De fontein stroomt. Egus is echter onderdeel geworden van de fontein, hij is versteend als standbeeld en 'leeft' zo eeuwig voort.

Deze surreële gebeurtenis is titel omschrijvend;
'The Shrine Of Egus'

Gedeeltelijk is dit hoofdstuk gebaseerd op een gebeurtenis uit mijn familie, mijn oom Egon heeft op 24-jarige leeftijd zelfmoord gepleegd. Ik heb hem nooit gekend en mijn familie spreekt er nauwelijks over, enkel oppervlakkig en dezelfde verhalen. Uiteraard neem ik ze dit niet kwalijk, in tegendeel. Vreemd genoeg is hij, of meer het fenomeen altijd een groot inspiratiebron geweest. Het feit dat ik zo weinig verhaal/ informatie heb over hem spreekt tot mijn verbeelding. Het mysterie heeft me altijd aangetrokken, ook omdat ik wel iets van hem weg heb.

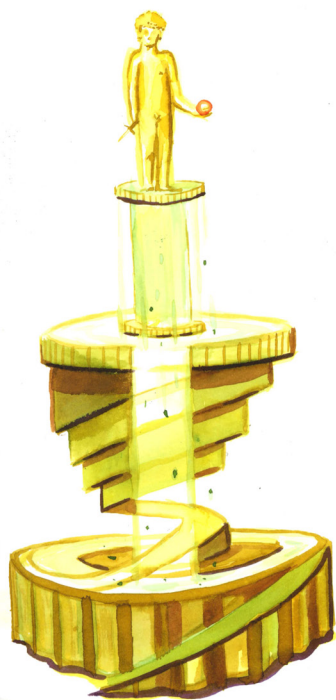
Het feit dat ik Egon als het ware zelf in kan vullen is relevant voor het verhaal. De achterliggende gedachte Egus als personage te creëren en de gebeurtenissen rondom dit personage zie ik als een soort eerbetoon aan Egon. Het idee Egon een leven te bieden in mijn verhaal was een grote motivatie, evenals hem te vereeuwigen.

Afbeeldingen uit eigen archief
(2015)

‘What it seems’

HOOFDSTUK 4 'A DISORIENT TALE'

Bij dit hoofdstuk kom ik terug bij de opmerking die Erik Sep ooit over mijn werk maakte; *‘Je zoekt naar de werkelijkheid achter de façade’*. Ik heb deze opmerking een beetje omgebogen waardoor het terugslaat op de inhoud van het vierde hoofdstuk:

‘Ik zoek naar de werkelijkheid in de façade’.

Façade:

Interessant aan dit woord is dat het zoveel verschillende betekenissen draagt, echter allen binnen het thema van verbergen of onthullen: Gezicht (masker), gedaante (dekmantel), oppervlakte en voorzijde of gevel van een gebouw. Met name de laatste twee spreken me aan in relatie tot het vierde hoofdstuk.

In feite is een façade iets tweedimensionaal.

Wanneer je diepte suggereert in dat oppervlak door middel van een afbeelding, hetzij een schildering van een landschap, dan wekt het oppervlak een illusie op. Een illusie van een dimensie of een ruimte. Deze illusie of suggestie van een ruimte of landschap is naar mijn idee of beter gezegd in mijn werk de façade. Een façade is ontoegankelijk terwijl het juist de toegang wil opwekken. Een beeld waarnaar je verlangt.

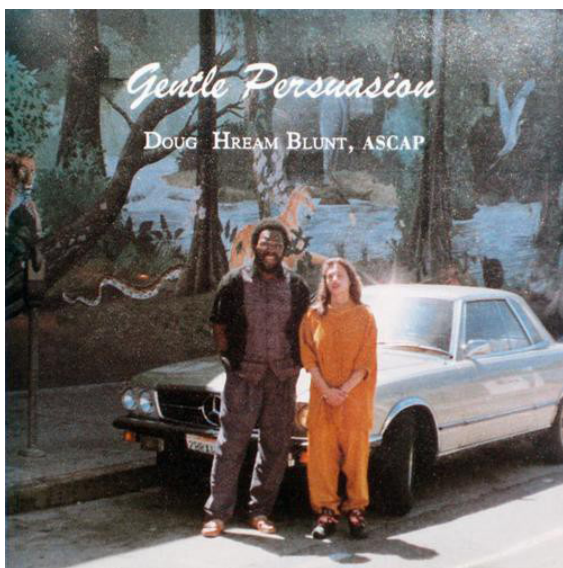
De façade blijft iets oppervlakkigs maar de illusie ofwel de schildering is beladen met inhoud en betekenis. In dat opzicht heeft het iets 'ruimtelijks' in zich. Een façade staat voor mij voor een niet fysieke wereld. Een fictieve plek, een andere tijd, herinnering, de toekomst (visioen) of een fantasie (droom). Het beeld is slechts een document van een gevoel of ervaring.

Ik vind het interessant als er interactie of samenhang ontstaat tussen het geschilderde oppervlak en de buitenwereld of omgeving.

De album cover van Doug Hream Blunt is een goed voorbeeld, ik zie het als een collage in de werkelijkheid: Op de achtergrond het overduidelijk geschilderde decor van een landschap.

De blinkende Mercedes en de twee figuren (links is Blunt) op de voorgrond die een harmonieus geheel vormen (ook qua kleurenpalet). De cover is vreemd genoeg heel representatief voor zijn muziek waardoor het beeld als een film-still op me over komt. Ik begrijp nog steeds niet goed waarom, maar het klopt. De rol van de schildering speelt een grote rol in mijn bewondering voor het beeld. De figuren en de auto buiten de schildering geven beweging aan de schildering, interactie. De foto heeft iets heel spontaans, alsof de twee even uit de auto zijn gestapt om de foto te maken.

De schildering op de achtergrond is een façade en is heel kinderlijk. Het gehele beeld verkondigt een soort gelaagd verlangen, iets tussen wanhoop en humor wat ik heel prettig vind en wat ook sterk terug te horen is in zijn muziek.

Doug Hream Blunt
'Gentle persuasion'
(2000)

Atbeelding uit eigen archief
(2015)

In de film-still uit de film *'Hook'* van Steven Spielberg zie ik dit ook terug. De driedimensionale objecten (rotsen + figurant), het geanimeerde en de achtergrond schildering zijn samen gesmolten tot één wereld. De film-still doet me ook denken aan het werk van Casper David Friedrich die romantische schilderijen maakte in het genre *'Fernweh'*. Hierin zie je het figuur op de rug, oog in oog met of uitkijkend over een landschap.

Ik kan me goed herinneren hoe frustrerend ik het vond om te zien hoe verleidelijk en avontuurlijk Neverland eruit zag maar er geen enkele scene zich op het eiland afspeelt.

Steven Spielberg *'Hook'*
(1991)

Welkom in een façade.

Sqack is een ontspoorde schilder die het kunstenaarschap achter zich heeft gelaten. Sqack heeft nooit van zijn kunst kunnen leven maar werkte met veel bezieling. Hij kwam op het verkeerde pad en belande op straat.

Na jaren van verwaarlozing vond hij Egus en voelde sinds lange tijd weer het gevoel van liefde en bezorgdheid. Egus zwierf net als Sqack moederziel alleen over straat. Een pienter straatratje met veel levenslust. Sqack trok zich op aan de jeugdige energie van Egus en besloot om voor het kind te gaan zorgen. Ze werden levenspartners, Sqack bouwde een bestaan voor de twee op een braakliggend terrein iets buiten de stad.

Na het incident uit hoofdstuk drie is Sqack doodongelukkig en compleet in de war over de situatie. Op het terrein staat een half beschilderde muur die lange tijd werd geblokkeerd door de auto waar de twee in sliepen. Er zijn plannen met het terrein en de auto is geleden weggesleept. De schildering die Sqack nooit afmaakte komt ineens weer bloot te liggen.

Het brengt de man kalmte en een gevoel van hoop. Hij schildert zijn weg in het schilderij en na enkele uren is er slechts een zelfportret over. Een volledig beschilderde muur, een tropisch landschap met een rivier. Sqack staat tevreden op het water en poseert met een enorme vrucht op zijn hoofd. Hij is nu onderdeel van de geschilderde façade.

'A disorient tale' is als titel helemaal op zijn plek voor dit hoofdstuk. De meest desoriënterende van het stel waar ik lange tijd ook moeite had grip op te krijgen. Ik had eigenlijk alleen maar een aantal elementen, halve personage schetsen, gedachtes en flarden van herinneringen. Het begon eigenlijk bij de muziek en het fantaseren over Doug Hream Blunt en het analyseren van de cover. Vervolgens een zwerver die rondliep in mijn buurt, een miniatuur poppetje en het werkproces van *'Nunca'* in Odijk.

In het vierde hoofdstuk bevraag ik mijn eigen werk op een verhalende wijze. De tweestrijd tussen het oppervlak en de illusie die hierop wordt aangebracht is wat ik probeer te definiëren. De illusie van iets toegankelijk waar je in werkelijkheid, of beter gezegd in tastbare zin altijd op afstand zult blijven. De vereeuwiging van een moment of in Sqack's geval; een leven in een kunstwerk. In zekere zin bevraag ik in dit hoofdstuk ook de verhouding van mijn artistieke bezigheden in relatie tot mijn eigen leven.

'Wat geef betekenis aan het leven en hoe wordt in tastbare vorm uitgedrukt?'

Het tastbare is het gevoel van verlangen wat het oppervlak teweegbrengt. Het waarneembare wordt vertaald tot een innerlijk gevoel. Het innerlijke is misschien niet tastbaar, maar het feit dat je een gevoel ervaart komt dichtbij iets tastbaars.

'Ik zoek naar de werkelijkheid in de façade'

Dit is een onmogelijk en zinloze zoektocht, er bestaat geen werkelijkheid in een façade, althans niet in essentie. Een façade is een verlangen, een gevoel van romantiek van iets wat niet meer is of wat nooit gaat zijn. De werkelijkheid is het innerlijke gevoel, het gevoel van verlangen en dat is ook wat iets tot een façade kan maken. Of in een geval van de maker, de drijvende kracht om een façade te creëren.

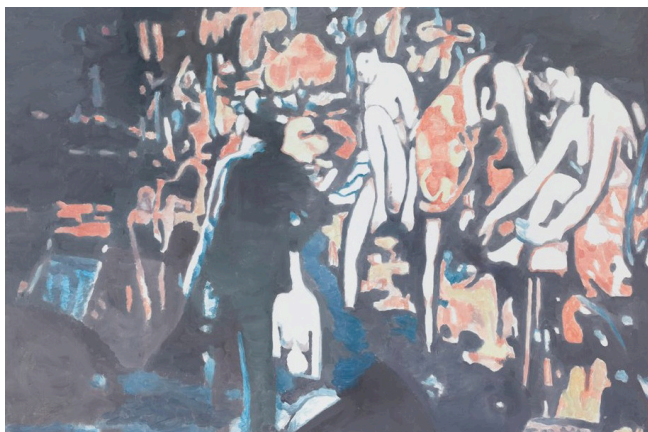
De romantiek, het verlangen en tegelijkertijd de realisatie van een grote illusie is iets wat belangrijk is voor dit hoofdstuk.

In het werk *'Allo! I'* van Luc Tuymans zien we een man in pak voor een muurschildering waarop primitieven worden afgebeeld. Wat ik interessant vind aan dit schilderij is de combinatie tussen de ruimtelijkheid waarin de man zich begeeft en het tweedimensionale van de schildering. Het contrast tussen de koude wereld van de man en de warme wereld van de primitieven (vrouwen) vind ik spannend. De man lijkt echter geboeid te zijn door iets anders.

Diego Risquez 'Reveron'
(2011)

Luc Tuymans 'Allo! I'
(2012)

‘What it seems’

HOOFDSTUK 5 'BOX'

Het idee dat dit het laatste hoofdstuk, ofwel het einde van mijn verhaal moest worden was soms een duizelingwekkende gedachte.

In hoofdstuk vijf heeft Iqare zojuist zijn op een na laatste film geregisseerd. Voor zijn laatste filmproject gebruikt hij enkel de beveiligingscamera's in zijn eigen huis, Iqare is zelf het hoofdpersonage. Er is verder geen crew nodig, de regie ligt volledig in Iqare 's handen.

In deze laatste film zien we Iqare bezig met het realiseren van een naïeve kinderdroom om te vliegen. Hij bouwt een vliegmachine uit de elementen die in zijn vorige film symbool staan voor het dag & nacht ritme. Hij heeft enkel één personage nodig in het verhaal, hiervoor huurt hij de Braziliaanse acteur 'Egone Morientez' in.

Egone's taak is om iedere week 2 pakketjes (De elementen verpakt in dozen) af te leveren aan Iqare. Egone doet wat hem gevraagd wordt, het is een makkelijke anonieme rol. Echter heeft Egone slinkse plannen.

In dit hoofdstuk is Iqare inmiddels negentig jaar oud. Hij slijt al enkele jaren in isolement ergens achteraf in het heuvelachtige landschap in midden-Frankrijk, niet ver van waar hij werd geboren. Na zijn expeditie in het Amazonegebied heeft hij, eenmaal terug zijn carrière omgegooid en is zich gaan focussen op film. Hij was altijd al bezig met documenteren en verzamelen. Iqare is aan het eind van zijn leven en bouwt onophoudelijk in de hoop toevlucht te vinden in zijn kinderlijke naïviteit.

Ik heb veel films gekeken in de periode van mijn onderzoeksrapportage. Ik vind film een erg mooi medium omdat je je als toeschouwer voor een bepaalde duur compleet laat meevoeren in een verhaal. Film is een overtuigend medium wat mede komt door de combinatie van beeld en geluid. Het zijn complete producties waar veel ruimte is voor detail en uitwerking. Over het algemeen houd ik ervan als een film enigszins realistisch overkomt. Ik zoek een bepaalde grauwigheid, iets 'aards' waardoor surreële aspecten geloofwaardig en poëtisch worden.

Dit zie ik sterk terug in het werk van David Lynch. De surreële aspecten in zijn films tillen het realisme naar een hoger niveau. Het werkelijke en onwerkelijke smelt samen tot een overtuigende wereld. Het contrast tussen het alledaagse en een soort constante onverklaarbare sfeer of dreiging vind ik heel spannend.

In de film *'Eraserhead'* zijn deze 'verschillende niveaus' heel duidelijk zichtbaar. Je volgt de hoofdpersonage als het ware van de buitenwereld naar een steeds diepere binnenwereld. In zo'n binnenwereld lijken andere regels te gelden en de 'realiteit' raakt steeds verder uitgewist/vervaagd. De overgang van buiten naar een steeds diepere binnen wereld vind ik boeiend. Het is de afwisseling die ervoor zorgt dat je het verhaal kunt blijven volgen. Het gaat dus niet enkel om inzoomen maar juist ook weer het uitzoomen waardoor je weer in het verhaal beland. Dit is relevant voor mijn eigen project.

'What it seems'

David Lynch, 'Eraserhead' (1977)

David Lynch, 'Eraserhead' (1977)

Daarnaast spreekt de tonaliteit in *'Eraserhead'* me aan in relatie tot mijn eigen beeld. Het effect van 'zwart-wit' levert een enorme bijdrage in de atmosfeer van de film. Het geeft een gevoel van een 'eigen-tijd' en een realisme. Daarnaast wordt de datering van het beeld een vraagstuk; In welke tijd speelt het zich af en heeft het werkelijk plaatsgevonden? Dit is belangrijk voor het laatste hoofdstuk van *'What it seems'*.

De film *'Two years at sea'* laat op een documentaire-achtige manier het leven van een gepensioneerd schipper zien. De man leidt een geïsoleerd bestaan te midden van een uitgestrekt landschap. De film heeft een sprookjesachtige kwaliteit. Het beeld is verstild, je hoort enkel geluiden van de natuur en de bezigheden van de man. De man is vitaal en is heel de dag in de weer met allerlei dingen. Het leven ziet er enerzijds uiterst romantisch uit terwijl het aan de andere kant ook zo zijn onstuimige kanten laat zien. Dit uit zich voornamelijk in het weer en de textuur-rijke close-ups en robuuste overgangen.

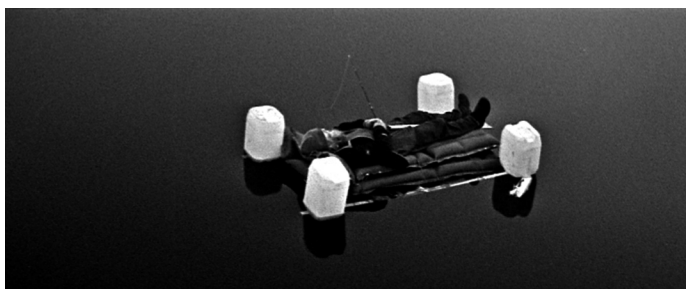
De man leeft in pure vrijheid en doet waar hij zelf zin in heeft. Zo heeft hij een camper in een boom gebouwd en gaat hij aan het eind van de film op pad met een vreemd object. Heel lang heb je geen flauw idee wat het is en wat de man gaat doen. Het is een surreëel beeld om de man met het object boven het hoofd door het landschap te zien lopen. (Film-still #1)

Uiteindelijk ligt hij drijvend op het water, het object is een vlot. Het is een prachtig meditatief beeld waar de man lijkt te zweven in het niets. Het heeft iets weg van een uitvaart. (Film-still #2)

Het was heel inspirerend om naar deze man te kijken. Het heeft me veel geholpen bij het ontwikkelen van Iqare als 90-jarige man.

Ben Rivers, 'Two years at sea'
Film - still #1
(2011)

Ben Rivers, 'Two years at sea'
Film - still #2
(2011)

Armando Reverón
(1953)

De Venezolaanse schilder Armando Reverón (1889–1954) heeft me ook geïnspireerd voor de laatste levensfase van Iqare. Er staan een aantal beelden van zijn levenssituatie op YouTube. Het dagelijks leven en het kunstenaarschap zijn niet meer van elkaar te onderscheiden, noem het een levensstijl. De man is oud en versleten maar gaat nog altijd door. Zijn leefomgeving staat vol met schilderijen en zelfgemaakte poppen ('Muñecas'). Reverón leefde in isolement, maar zijn werk lijkt hem enigszins te vergezellen. In zijn schilderijen werkt hij veel met lichtval, in combinatie met zijn landschapsschilderingen levert dit bijna een 'filmisch' beeld op.

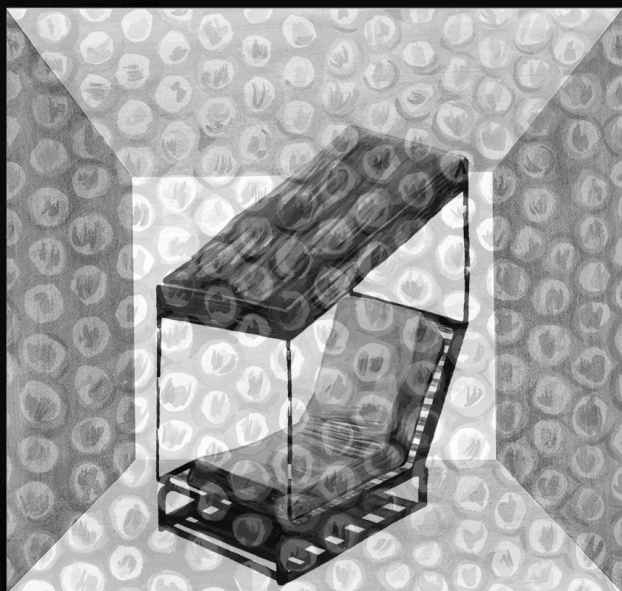
In het werk *'Artist in depression'* zien we een aantal objecten in een hoekje staan. Deze objecten roepen associaties en vragen op ten opzichte van een mogelijke gebruiker. Naar aanleiding van de titel brengt de opstelling een gemoedstoestand tot uitdrukking. Dit is ook voelbaar in de soort objecten die gekozen zijn. Ze roepen allen negatieve associaties bij me op, zelfs de bal krijgt in relatie tot de andere objecten een hele andere betekenis. De opstelling van deze objecten en de objecten zelf reageren op elkaar zonder dat er een gebruiker aanwezig is. De opstelling voelt niet als een leefruimte maar meer als een kliniek of behandelingsruimte. Toch wekt het niet de overtuiging van een functionerende ruimte. Het is een verstilde weergave waar de objecten veel zeggingskracht krijgen maar toch de objecten zelf blijven.

In het laatste hoofdstuk is de discussie over de betekenis van objecten een belangrijk punt. Ieder element die het dag & nacht ritme verbeelden van Sqack (hoofdstuk vier) is een uitspraak over een levensbehoefte; Eten, vermaak, hygiëne, warmte, slapen en een dak boven je hoofd. Daarnaast vermaak, mobiliteit en licht. Deze worden samengesteld om een ambitie te bereiken. De functie van ieder object is secundair, primair is het bereiken van de levensdroom van Iqare. Terugvliegen daar de naïviteit van zijn jeugd.

'What it seems'

Hüseyin Bahri Alptekin 'Artist in depression'
(1996)

‘What it seems’

'What it seems'

SYMBOLIEK

Ik heb het boek *'Poëtica'* van Aristoteles gelezen om een structuur te vinden voor mijn verhaal. Een karakter wordt gevormd door zijn gedachtes en (daaropvolgende) handelingen. Een handeling is een cruciaal punt waar het verhaal door verandert.

Ik stel mijn verhaal samen met terugkerende lichaamshoudingen waarin een handeling wordt uitgebeeld. Houdingen die bedoeld zijn herkenning op te roepen waardoor ze een soort symbolische functie krijgen in het verhaal. Het zijn houdingen van cruciale handelingen, momenten waardoor het verhaal verandert of een 'climax' bereikt. Dit wil ik accentueren in mijn verhaal, ik vind het belangrijk dat de toeschouwer dingen kan onthouden en vervolgens zelf kan herkennen.

Tijdens een OR-bespreking verwees Tonnie Jobse me door naar Keith Haring, Hij tekent lichaamshoudingen die een symbolische betekenis in zich dragen. De 'eenvoud' waarmee het getekend is, in klare lijn, oogt ergens heel primitief en is daardoor heel doeltreffend/overtuigend. Ik denk erover een legenda te maken, waarin ik kort & bondig toelichting geef over de interne symboliek. Een helder overzicht voor de toeschouwer.

De 'levensvragen' of uitspraken zitten verscholen in objecten die ik teken. De steen en de knikker zijn als het ware uitspraken over mijn hoofdonderwerp;

'Het verhaal houdt zich bezig met de vraag; Wat geeft betekenis aan het leven en hoe wordt dit in fysieke zin uitgedrukt?'

Gebeurtenissen worden veroorzaakt door de relatie of verhouding van de personage tot deze objecten. Het object transformatie van het object in materie is van belang, om aan te geven dat het over een andere betekenis gaat. De betekenis die aan dit object gegeven wordt is afhankelijk van de context waarin het zich begeeft en de opvatting/verbeelding van het personage in het hoofdstuk.

De symboliek is een methode om uitspraken te doen in mijn verhaal. Daarnaast probeer ik het in te zetten om de kijker een houvast te bieden in mijn verhaal, betekenis dragend en helder.

Hoofdstuk 1 & 2

De steen = De ziel, tastbaar, eigen betekenis (primitief)

De vrucht = Verrijking, voeding, overleving

Hoofdstuk 3

De knikker = Het spel (gecultiveerd)

Hoofdstuk 4

De vrucht = Oriënt

Gebruiksvoorwerpen = Dag/Nachtritme

Hoofdstuk 5

Allen

Alle Hoofdstukken

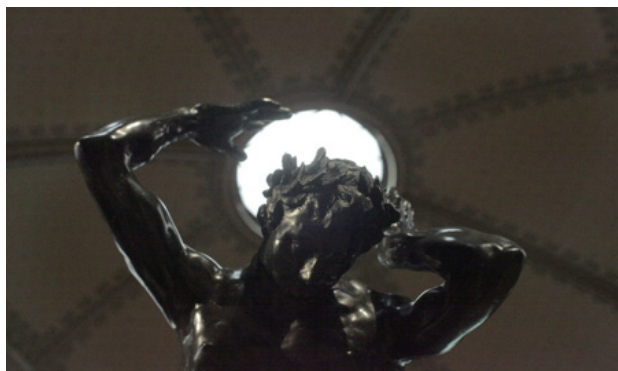
Silhouette = Eeuwigheid, bovenmenselijk, magie

Lichtbol = Buitenaards, ongrijpbaar, magie

**gebaseerd op de Bolbliksem*

Eigen beeld, 'Sqack'
(2015)

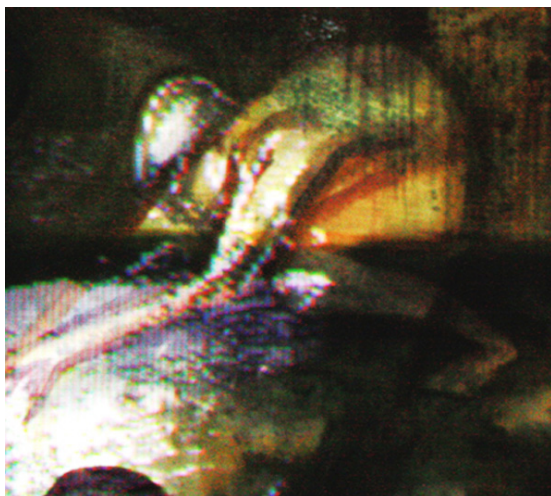

Adriaende Vries,
'Atlas' (1626) & 'Bacchant' (2014)

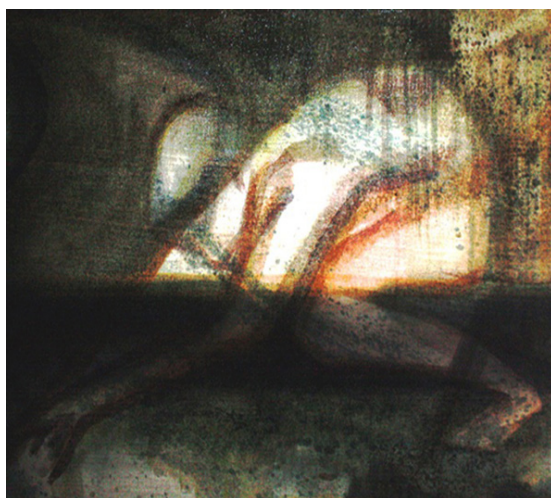
Sun Ra, 'Space is the place'
(1974)

'What it seems'

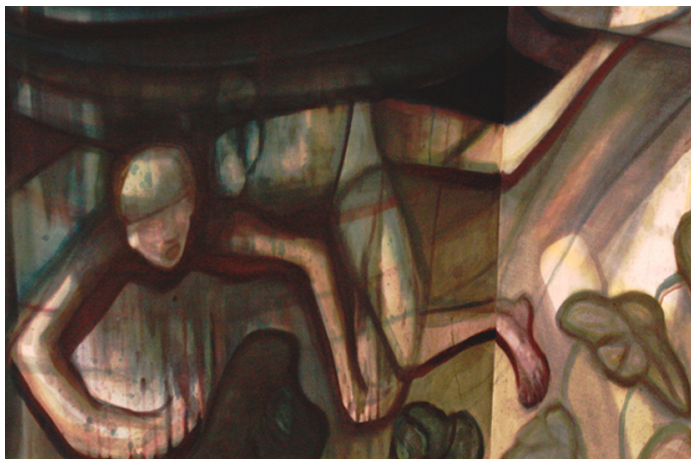

'Het grissen' (omwenteling)

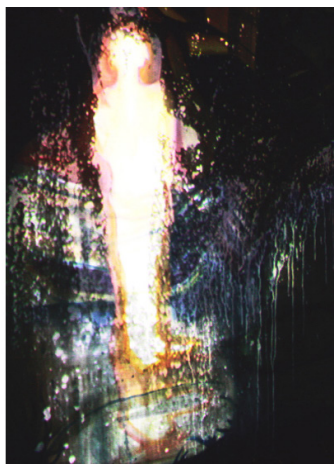
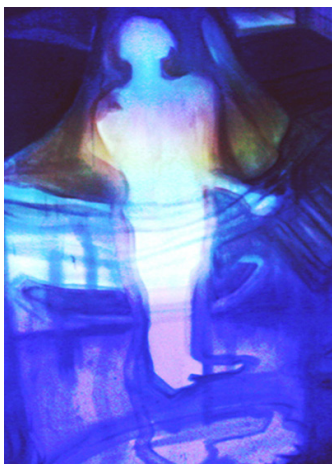

'Het vinden'

'Het verdrinken' (de val, fataliteit)

'schicht' (het eeuwige)

‘What it seems’

‘What it seems’

VORM

Het eerste idee was om een boek te maken. *'What it seems'* begon als een serie tekeningen die ik met elkaar verbond door intuïtief tekst toe te schrijven. Die beelden varieerde nog heel erg qua formaat, techniek en handschrift. De schaal van mijn werk groeide en het idee om mijn verhaal als 'ervaringen' te presenteren vond en vind ik interessant. Hierdoor ontstonden veel nieuwe gedachten over de presentatie en vorm van mijn werk. In het derde jaar heb ik een schilder-uitbarsting gehad waardoor ik voornamelijk op groot formaat heb gewerkt. Ik ontdekte in die tijd eerdergenoemde kunstenaars die mijn interesse hebben gewekt voor werken op groot formaat; Neo Rauch en Sigmar Polke en andere als; Rinus v.d Velde, Gijs Frieling, Anselm Kiefer & Peter Doig.

Het werk van Rauch, Doig & v.d Velde is figuratief en suggereert een narratieve samenhang. Dat is ook de reden waarom ik me erdoor aangetrokken voel, we noemen de werken van deze kunstenaars niet 'illustratief' maar toch omvatten ze naar mijn idee veel illustratieve elementen. Allen werken op een zodanige schaal waar je als mens een aantal keer inpast. Hierdoor wordt je als kijker meer betrokken in het beeld.

Peter Doig werkt veel uit film-stills, gevonden postkaarten en eigen foto's. Dit is iets wat ik in de loop van tijd ook ben gaan doen. Het gevonden of zelf-geschoten beeld wordt onder andere door de schaal compleet opnieuw benaderd. Uit zijn werken krijg ik het idee van één wereld waar ieder schilderij een fragment is van die wereld. Zijn werken geven een filmisch gevoel met een laag textuur door de expressieve hantering van het materiaal en kleur-gebruik. De vrijheid van het schilderwerk maakt de voorstellingen heel levendig en authentiek. De tentoonstellingsfoto hiernaast vind ik interessant, in meervoud scheppen de beelden 'kijkaten' in de muur. Het werk van Rinus v.d Velde komt op bijzondere wijze tot stand. De voorstellingen die hij tekent zijn vooraf in zijn studio gebouwd, waarna hij ze fotografeert en vervolgens vertaalt tot reusachtige tekeningen. In feite zijn de tekeningen gesceneerd en gebruikt hij de documentatie hiervan als bron-materiaal voor zijn werk.

Peter Doig Foto (internet) van
tentoonstelling in Copenhagen (2015)

Rinus van de Velde 'It's as if someone is observing us
with a sense of overview we seem to lack, some-one
who knows better than us what exactly it is we're
doing here' (2013)

Ik was hier erg door gefascineerd en dit heeft me geïnspireerd zelf ervaringen te ondernemen om tot mijn verhaal te komen.

De tekeningen hebben een grillige sfeer en een fotorealistische kwaliteit. In het werk van v.d Velde vind ik het interessant hoe hij met de toeschouwer speelt. Door de doorsnede van de binnen en buiten wereld krijgt het werk bijna een extra dimensie. De kijker wordt midden in het tafereel geplaatst en heeft compleet overzicht. Dit rijmt op de titel die dit effect enigszins omschrijft. Interessant hoe de titel van het werk zo universeel geschreven is, mede door het gebruik van 'some-one', waar iedere toeschouwer zich mee kan identificeren.

'Verhalend groot formaat', het interesseert me een samenhang en chronologie te scheppen in beeld op grote schaal. Als 'verhalenverteller' vind ik het boeiend om mijn verhaal zo tastbaar mogelijk te maken, het werken op grote schaal is een stap in de goede richting. Het proces wordt meer een ervaring en dat vindt ook zijn weg in het werk en de manier van presenteren. Ik heb vaak het verlangen gevoeld mijn tekeningen te verheven en niet te blijven hangen op papier. Een werk op grote schaal heeft een hele andere impact dan bijvoorbeeld een tekening of print op A3. Soms voelt het alsof ik het 'fictieve' van het verhaal in zijn vorm moet compenseren om tot een werkelijkheid te komen waar ik in eerste instantie zelf door word overtuigd. De schaal levert hierin een enorme bijdrage. De vertaling naar beeld op grote schaal is wonderlijk, een gevoel van vrijheid en combinaties met andere media liggen meer voor de hand.

Om terug te komen op het derde jaar;
Ik had besloten om tijdens mijn stageperiode bezig te gaan met het uitwerken van een vorm voor mijn verhaal. Destijds had ik vier flinke panelen gemaakt waar ik een fragment uit het verhaal op wilde uitwerken. De locatie van die panelen moest een bijdrage leveren aan het proces en de presentatie.

Uiteindelijk is het schilderij uitgegroeid tot een Multi-mediale presentatie waardoor ik de schildering niet meer zo zeer als een schilderij benaderde maar meer als een decor stuk. Het was onderdeel van een setting en projectie en het natuurlijke lichtinval hadden invloed op het schilderwerk. Daarnaast werd het verhaal van het werk via een voice – over verteld, ondersteunt door melodie en soundscape. Er komt nog bij dat het werk werd bekeken vanaf een bankje. Deze stond op een rails en werd vooruit getrokken om de andere hoek van de schildering beter te kunnen zien.

'What it seems'

Eigen werk 'Nunca' (2015)

Het was een variërend publiek!

Als ik hier op terugblik zijn het experimenten geweest op gebied van het maakproces, media en presentatie. Het heeft interessante gedachtes gebracht over hoe ik te werk zou kunnen gaan met ‘verhalend grootformaat’ en de presentatie vorm. Ik vind het een interessante gedachte om een verhaal uit te werken tot een ruimte, een verhaal dat zit ingesloten in een specifieke locatie in plaats van een kافت. Dit was de gedachte waarmee ik begon dit jaar. Ik wilde een ruimte zodanig op bouwen uit panelen (doeken) met een chronologische doorloop. Ieder hoofdstuk zou weer een ruimte opzicht worden. Door een ondersteunend geluidsfragment in iedere ruimte en het inzetten van licht en projectie wordt het tempo en de doorloop van het verhaal bepaald.

Die ideeën zijn inmiddels al wat bedaald. De samenkomst van al deze ambities was onrealistisch qua omvang en diversiteit. Te veel risico’s en daarbij wordt ieder aspect oppervlakkig aangeraakt en is er te weinig tijd voor werkelijk experiment en onderzoek. Het is meer een manier van verheugen, een nieuwe presentatievorm om een verhaal te vertellen dat al concreet is uitgewerkt. Er kwamen te veel nieuwe technieken en vraagstukken bij elkaar waardoor de inhoud en structuur van het verhaal minder belangrijk werd. Het idee om een verhaal in te sluiten in een ruimte is dus meer een toekomstdroom en niet realistisch om te realiseren binnen mijn afstudeerperiode. Hierdoor heb ik besloten de focus te leggen op de structuur en opbouw van het verhaal en het verbeelden hiervan. De vertelstructuur (Tekst & beeld) bepaald uiteindelijk ook de uitwerkingen en de vorm. Voorheen dacht ik te veel in de tegenovergestelde richting.

Het werk ‘*Les Portes*’ van Daniel Buren blijft hangen als ik nadenk over de vorm van mijn afstuderen. Het idee van doorloop en de herhaling van het tweedimensionale oppervlak in de ruimte vind ik interessant. Het idee dat de kijker door het werk heen kan lopen blijft me boeien. Het werk van Buren is systematisch en lineair, zo ook het beeld (patroon & kleur). De systematiek van de opstelling en het idee van een doorloop spreken me aan in relatie tot mijn project.

Daniel Buren, 'Les Portes' (1985)

Aernout Mik, 'Communitas' (2013)

Het idee van een doorloop zie ik ook terug in het beeld van de tentoonstelling ‘*Communitas*’ van Aernout Mik (Stedelijk Museum). De kijker loopt een eigen route door de opstelling en krijgt op eigen volgorde het beeld tot zich. Aangezien de beelden in film zijn, spelen ze in een regelmaat af, de kijker kan ieder moment instappen of uitstappen.

In relatie tot mijn project vind ik dit interessant, maar moeilijk om voor te stellen. In mijn werk wil ik een verhaal overbrengen en de chronologische volgorde is daarvoor essentieel.

De documentatie van deze tentoonstelling vind ik ook heel boeiend. De kijker is onderdeel van het werk, de interactie tussen het werk dat continu draait en de kijker die regie heeft en keuzes maakt in de ruimte. Wat hier relevant is voor mijn project is het feit dat het werk geprojecteerd wordt op grote schaal, en op meerdere schermen. Hier kom ik later in dit kopje nog op terug.

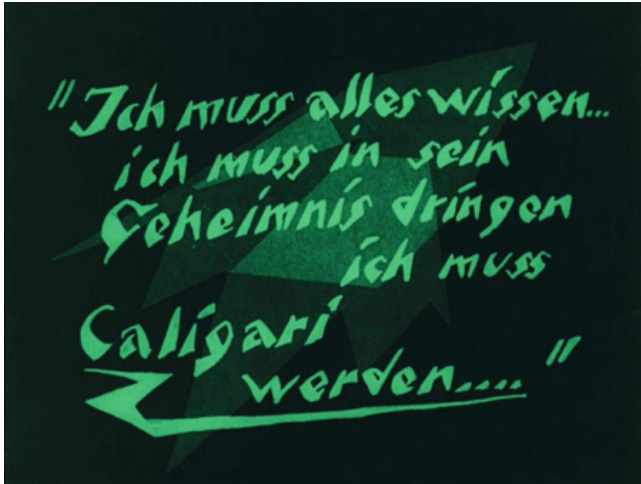
De film ‘*Das Cabinet des Dr. Caligari*’ is een stomme film, ondersteunt door ‘tekstpagina’s’ en muziek. Het is fantastisch om te zien dat iedere set gebouwd en vormgegeven is. Bijzonder om te zien hoe zonder het gebruik van ‘special-effects’ en technologie magie en sfeer wordt gecreëerd. De wereld waarin het zich afspeelt is surreëel en ‘expressionistisch’, veelal met achtergrond tekeningen en uitgezaagde vormen om diepte te creëren. Om het gevoel van een wereld te geven wordt licht en schaduw overdreven ingezet wat de grillige, theatrale sfeer versterkt.

Het beeld wordt afgewisseld met tekstpagina’s, iets wat ik nog nooit zo had gezien maar wat naar mijn idee heel goed werkt. Je leest (letterlijk) de gedachte van het hoofdpersonage. Het beeld wordt verder enkel ondersteunt door geluid, waardoor je veel meer naar de mimiek en lichaamstaal gaat kijken. De film lijkt eigenlijk meer op een opgenomen theaterstuk. De tekstpagina’s breken het beeld maar zijn zo sterk vormgegeven dat het enorm bijdraagt aan de kijkervaring en sfeer van de film.

Robert Wiene,
'Das Cabinet des Dr. Caligari' (1920)

'Tekstpagina',
'Das Cabinet des Dr. Caligari' (1920)

Het idee een vaste opstelling te kiezen door middel van grote panelen blijf ik interessant vinden. De panelen benader ik als uitvergrote pagina's uit een boek. Als kijker loop je door een levensgroot boek, waar ieder hoofdstuk een spread heeft om de beelden op te tonen. Het doek is de basis, letterlijk een doek om op te projecteren. Ik denk dat het prettig is om een constante vorm te hebben waar gespeeld kan worden met de chronologie en formaat van ieder beeld. De opstelling, hoeveelheid en de doorloop van deze panelen is op dit moment nog een praktische kwestie.

Ik gebruik mijn tekeningen als startpunt. Deze zijn op A2 formaat gemaakt en worden ingescand. Vervolgens maak ik uitsneden en sequenties, lichtelijk geanimeerd waar de kijker door de tekening wordt gestuurd. Daarnaast het variëren van close-ups en totaalbeeld en het gevoel van 'gelaagdheid' van beeld (opeenvolging en opstapeling). Uiteindelijk worden deze beelden samengebracht tot een filmbestand (per hoofdstuk), dat vervolgens wordt geprojecteerd op de doeken.

Ik ben mijn tekeningen steeds meer als film-stills gaan benaderen. Daarnaast komt het vaak voor dat er in één tekening meerdere beelden schuilen. In mijn maakproces, met het idee schetsen en opzetjes te maken voor het werk op grote schaal haalde ik veel nieuwe dingen uit het werken op relatief klein formaat. Mijn beelden komen voort uit verschillende 'bronnen' en inspiraties die ik verzameld in de eerder genoemde archiefmappen. Mijn werk komt dus eigenlijk op een soort collage manier tot stand en dit wilde ik graag zichtbaar maken in de schilderijen. Deze variërende invloeden vind ik een mooi gegeven om mee te spelen, omdat je hierdoor verschillende tijden en soort documenten kunt samenbrengen in één beeld.

In mijn werk vertalen deze verschillende beelden zich vaak tot één wereld. Wat nieuw is dat ik tegenwoordig heel bewust uitsneden maak, met belang voor de chronologie en het verschil in beeld, ik bedenk wat voor een soort afbeelding het is in het verhaal.

Ik ga bijna als een soort regisseur over het papier en maak bewuste kaders of overloopjes tussen verschillende beelden. Hiermee houd ik rekening met de kijkrichting om de chronologie in mijn beeld te behouden. Dit zie ik ook sterk terug in het werk *'Heilstätten'*.

‘Snijden in tekeningen’

De eerste vier hoofdstukken zijn als het ware ‘terugblikken’ en spelen zich af in het verleden. Deze terugblikken of herinneringen hebben allen een eigen soort ‘medium’ waarin ze zijn opgeslagen in het leven van Iqare. Dit wil ik duidelijk maken door de manier waarop ik mijn beeld samenstel, de schaal en de manier hoe ik het presenteer/samenbreng.

Hierdoor leg ik ook associaties met de moderne beeldtaal & cultuur. Denk aan tabbladen, meerdere vensters in een computer, digitaal of analoog archiefmappen en de handeling van het ‘scrollen’ of bladeren.

Jens Hesse is een schilder die speelt met de bron van het beeld en de manier waarop het gerepresenteerd wordt. In het werk ‘*Seascape 1*’ is het beeld ‘aangetast’ door een ‘*glitch*’.

In relatie tot mijn eigen beeld; Ik vind het interessant om het geschilderde materiaal onder te brengen in een digitale presentatie/medium.

Neo Rauch, 'Heilstätten' (2011)

Jens Hesse 'Seascape 1' (2010)

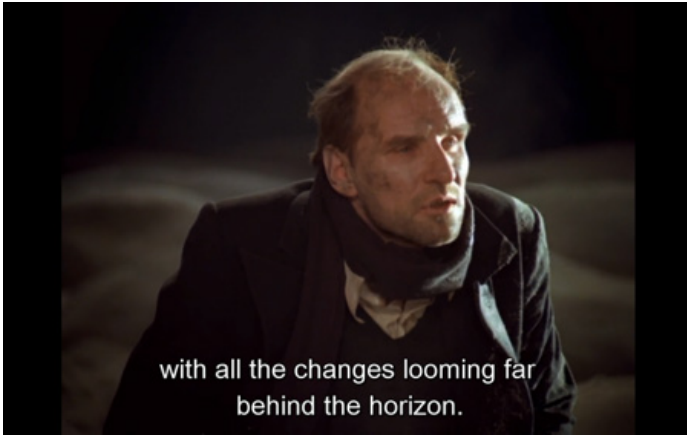
Tekst vs. Beeld

De eerdergenoemde 'tekstpagina's' in de film *'Das Cabinet des Dr. Caligari'* vind ik spannend. Tussen de bewegende beelden door krijg je steeds een korte interventie met de tekst die je moet lezen voor het de komende scenes.

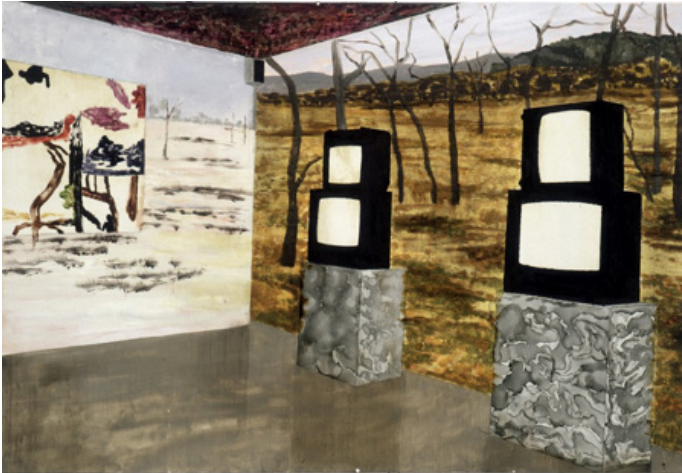
Daarnaast komt in dit verslag regelmatig de combinatie voor tussen ondertiteling en het beeld, zoals we van films gewend zijn. De manier waarop tekst & beeld elkaar opvolgen of met elkaar verbonden worden is lang een vraagstuk geweest. Het mooie aan ondertiteling is dat het dwars over het beeld heen gaat en maar tijdelijk te lezen is. Aangezien het een constante, proportionele positie aanneemt in het beeld, raak je hieraan gewend en ga je automatisch op en neer.

Wat ik prettig vind is dat er makkelijk gespeeld zou kunnen worden met hoe lang ondertiteling blijft staan, de manier waarop het in het kader komt en de positie. Daarnaast het analoog maken van ondertiteling. Een prettige eigenschap aan ondertiteling is dat het ook weer uit het beeld verdwijnt, het beeld blijft dominant.

Andrei Tarkovsky 'Stalker' (1979)

Karin Mamma Anderson
'The best storyteller' (2005)

Geluid

Een aspect wat ik al vaker heb betrokken in mijn werk is geluid. Ik luister veel naar filmmuziek uit de jaren '60 / '70 / '80.

Componisten die veelal met elektronische instrumenten zoals synthesizers het geluid op componeerde. De esthetiek van dit soort geluid zit het voor mij in het minimale en het melodisch herhalende. Het voelt ‘orchestraal’ en rijk, maar is in de meeste gevallen vrij constant.

Dit hoor ik in Tim Burton's ‘*Batman*’ uit 1989. De muziek is in basis heel de film hetzelfde, maar er wordt steeds op- en afgebouwd van gebeurtenis naar gebeurtenis. Wanneer er een cruciaal punt wordt bereikt in de film is er in het geluid een (minimale) climax.

Bij mijn tekeningen denk ik vaak aan geluid. Ik maak signalen in mijn tekening waar ik graag het geluid bij hoor. Een soundscape als basis om de atmosfeer te aan te geven. Daarnaast het gebruik maken van geluid om bepaalde scènes te versterken om de intensiteit te verhogen.

Hiermee zal ik samen (zoals eerder) met bevriend muzikant Jesse Marks aan de slag gaan.

Eigenfoto 'Jesse recording'
(2015)

Eigenfoto 'Jesse recording'
(2015)

‘What it seems’

'What it seems'

CONCLUSIE

Ten eerste: Ik heb het niet gehaald om alle vijf hoofdstukken te verwezenlijken voor mijn afstudeerwerk. Dit is tot aan maandag 23 mei 2016 wel de intentie geweest.

Daarentegen ben ik heel content met mijn beslissing. De eerste twee hoofdstukken heb ik ongeacht mijn ambities met veel verfijning en geduld uitgewerkt. Het idee dat ik na mijn studie door kan met mijn project vind ik eigenlijk ook wel heel prettig. Uiteraard had ik me dat eerder mogen realiseren...

‘Mijn ambitie is mijn grootste liefde en ook mijn grootste trots. De laatste tijd was mijn ambitie in strijd met het gevoel van ontevredenheid. Het idee dat ik het niet zou gaan halen heb ik lang proberen te onderdrukken.

Ik ben mezelf gruwelijk tegengekomen en dat werd ook eens tijd ook. *Icarus* mag dan naar de zon vliegen maar in mijn geval is het beter om met beide benen op aarde te blijven staan.’

Citaat uit het stukje ‘*een cruciaal besluit*’

Het verlangen om te vliegen is een stugge droom die *Iqare* koestert en staat in relatie tot de steen. Het gevoel gewichtloos te zijn kwam tot stand doordat hij als negenjarig jongetje de steen vond. Het leek alsof er een poort openging naar een andere dimensie; Daar waar mensen kunnen vliegen en fantasieën werkelijkheid zijn. Een soort ‘Neverland’, een façade.

Deze façade werd ‘bereikt’ door *Iqare* ‘s kinderlijke naïviteit, de ongeremde verbeeldingskracht die je als kind hebt. Dit kan het gevoel geven dat het onmogelijke mogelijk is, datgeen je verlangt lijkt op een werkelijkheid.

Naarmate je ouder wordt is het steeds moeilijker om zulke naïviteit te vinden en te omarmen, laat staan hetzelfde niveau van euforie te bereiken.

'What it seems'

Gevonden ansichtkaart (2014)

Werner Herzog 'Aguirre, the Wrath of God'
(1972)

‘Ik zoek naar de werkelijkheid in de façade’. Dit is een onmogelijk en zinloze zoektocht, er bestaat geen werkelijkheid in een façade, althans niet in essentie. Een façade is een verlangen, een gevoel van romantiek van iets wat niet meer is of wat nooit gaat zijn. De werkelijkheid is het innerlijke gevoel, het gevoel van verlangen en dat is ook wat iets tot een façade kan maken. Of in een geval van een maker, de drijvende kracht om een façade te creëren.

Citaat uit het stukje ‘*A disorient tale*’:

Met zijn vliegmachine doet *Iqare* een laatste poging om de façade te bezoeken. Hetgeen wat schuurt is dat wat te bereiken is in het innerlijke geenaansluiting vindt op dat wat te realiseren valt in de realiteit. In mijn verhaal doe ik een beroep op dezelfde ‘hoogmoed’ waarmee Icarus naar de zon vloog. Het feit dat mijn hoofdpersonage op 90-jarige leeftijd nog de energie en het geloof heeft om een droom te realiseren is bijzonder.

‘Het temperament brengt het eeuwige en het vergankelijke in evenwicht.’

-Rudolf Steiner, Raadsels van het menselijk temperament, Zeist 1981, p. 32.

Deze hoogmoed is de drift die in het personage omgaat, ‘Het temperament.’ Ik heb het idee dat ‘het temperament’ een overeenkomst zou kunnen zijn tussen het primitieve en gecultiveerde. Het feit dat er zoveel verschillende mensen zijn, zoveel verschillende bevolkingsgroepen ben ik van mening dat het temperament onmogelijk te beoordelen is in waarde.

In ieder mens huist een individueel temperament. Per individu komt dit anders tot stand en is voor een gedeelte erfelijk bepaald. Dit uit zich in het karakter en denken van de mens waar gevolg aan wordt gegeven in de handelingen. Een collectief temperament komt samen in vormen van overtuigingen en gedeelde idealen. Het is dus een ethische discussie wat goed of slecht is, de waarde is afhankelijk van het standpunt dat wordt ingenomen.

Dit is dan ook de nieuwe vraag die mijn onderzoek uiteindelijk oplevert: *'Wat is de waarde van het temperament en hoe kunnen we het beoordelen?'*

Het zoeken naar betekenis is cryptisch, laat staan het definiëren of concluderen. Het feit dat de betekenis in het leven voor een groot gedeelte bepaald wordt door de persoonlijke benadering is een nuchtere gedachte. De eigen definitie/betekenis is een vorm van romantiek (en rijkdom). Het is de mogelijkheid om dingen anders te definiëren, voorbij aan de eenduidige betekenis. Dit gaat vaak intuïtief, je zou het bijna een behoefte kunnen noemen; het romantiseren. De waardering die je hieraan geeft bepaalt de betekenis. 'De romantiek, het verlangen en tegelijkertijd de realisatie van een grote illusie is iets wat belangrijk is voor dit verhaal.'

-Eigen citaat, Nuenen 2016

Het werk van Pieter Bruegel is relevant voor mijn conclusie. 'De val van Icarus' is het onderwerp eveneens de titel van dit werk. Echter is de representatie van dit onderwerp slechts een detail. Rechtsonder zie je enkel de benen van Icarus die zojuist in het water is gevallen. Het ontgaat de andere figuren in de schildering, zelfs de visser die er toch aardig dicht bovenop zit. Nu kan ik me niet voorstellen dat de boer, de herder of de visser het ooit in het hoofd zou halen om naar de zon te vliegen. Dat ligt niet in hun temperament. In relatie tot een groter geheel is 'De val van Icarus' een alledaagse gebeurtenis'. Het leven gaat ongemerkt door. Wat ik wil wil aangeven, en Pieter Bruegel hoogstwaarschijnlijk ook is dat het temperament en de handelingen daartoe andere niet zo aangaat. Het temperament is een persoonlijk iets, waarbij je zelf de keuze en controle hebt (of niet). Wanneer je wilt opstijgen loop je ook het risico om neer te storten. De consequenties van je handeling draag je zelf. De 'Val van Icarus' is een metafoor voor de mens die het 'hoger opzoekt'. Dit is een persoonlijke ambitie die niemand zo beleefd zoals het individu die dit nastreeft. Het idee dat het mythische verhaal van Icarus ooit slechts een rimpeling in het water was vind ik relativerend.

'What it seems'

Pieter Bruegel 'De val van Icarus'
(ca. 1558)

Eigen werk 'Fly guy' (2015)

‘What it seems’ Whatever it may be, What it will be...?

Het is niet helemaal waar dat de zoektocht naar betekenis me niet verder heeft gebracht dan een ondefinieerbare façade.

Icarus vliegt naar de zon uit ‘hoogmoed’. Dit is het tragische en aan de andere kant het krachtige aan het verhaal.

Er drijft een energie in Icarus wat hem doet geloven in het onwerkelijk haalbare of simpelweg het meer en hoger willen.

De handelingen daartoe maakt het verhaal een legende. Deze hoogmoed is, in Rudolf Steiner’s woorden een vorm van ‘temperament’.

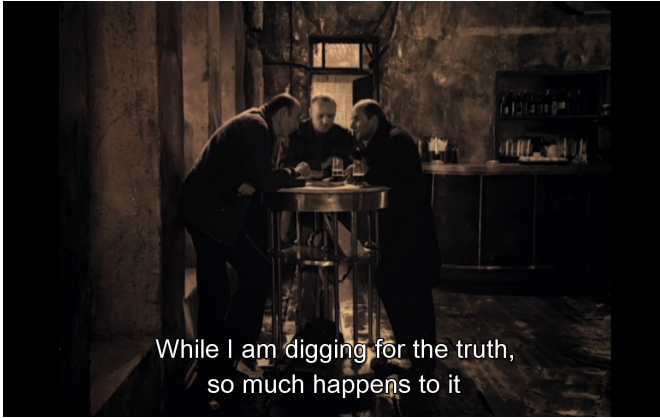
Het temperament in de mens

‘Het goud’

Mijn definitie van het goud

'What it seems'

Andrei Tarkovsky, 'Stalker' (1979)

Veel dank aan

Lia van der Putten/Maas, Martien van der Putten,
Joeba Bootsma & Piet Maas

Tilly Jansen, Kim David Bots, Tonnie Jobse, Bruno Visser,
Paul Faassen, Erik Sep, Elise Menick, Bart van Leeuwen,
Koen Doodeman, Stefan van Dinther & Mark Smolders

Jesse Marks, Luuk van Zon, Wessel Kuijpers, Philip Lindeman,
Tom van Teerling, Theo van den Berk, Jonat Deelstra,
Lennart de Neef, Yoei Laret, Jeroen Tempelaars,
Mees Welmers & Djatá Bart-Plange

Muziek

'What it seems'

